



T.C.

NEVŞEHİR HACI BEKTAŞ VELİ ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

**SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ
ÇOKKÜLTÜRLÜ EĞİTİM TUTUMLARI İLE KÜLTÜREL
ZEKALARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

YASEMİN ÖZER KOÇAK

Danışman

Dr. Öğretim Üyesi Barış ÇİFTÇİ

Nevşehir

Nisan, 2020

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim. Aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi belirtirim.


Tezi Hazırlayan

Yasemin ÖZER KOÇAK

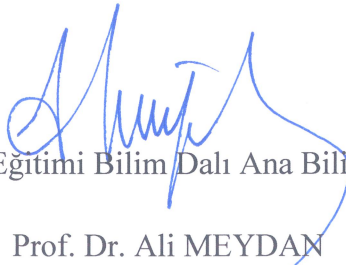


Tez Yazım Kılavuzuna Uygunluk

“Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Çok Kültürlü Eğitim Tutumları ile Kültürel Zekâları Arasında İlişkinin İncelenmesi” adlı Yüksek Lisans Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Tez Yazım Kılavuzu’na uygun olarak hazırlanmıştır.


Tezi Hazırlayan
Yasemin ÖZER KOÇAK


Danışman
Dr. Öğretim Üyesi Barış ÇİFTÇİ


Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı Ana Bilim Dalı Başkanı
Prof. Dr. Ali MEYDAN

İmza

Kabul ve Onay Sayfası (Yüksek Lisans Tezleri için)

Dr. Öğr. Üyesi Barış ÇİFTÇİ danışmanlığında Yasemin ÖZER KOÇAK tarafından hazırlanan “Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Çok Kültürlü Eğitim Tutumları ile Kültürel Zekâları Arasında İlişkinin İncelenmesi” adlı bu çalışma, jürimiz tarafından Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

10. / 04 / 2020

JÜRİ İMZA

Danışman :Dr. Öğr. Üyesi Barış ÇİFTÇİ

Üye :Prof. Dr. Ali MEYDAN

Üye :Prof. Dr. Kubilay YAZICI



ONAY:

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulunun 29. / 04. / 2020 tarih ve sayılı Kararı ile onaylanmıştır.

29 / 04 / 2020



DOĞU VEKİLE AKTEPE
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Müdürü

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ ÇOKKÜLTÜRLÜ EĞİTİM TUTUMLARI İLE KÜLTÜREL ZEKALARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Yasemin ÖZER KOÇAK

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans, Mart 2020

Danışman: Dr. Öğretim Üyesi Barış ÇİFTÇİ

ÖZET

Çokkültürlülük ve kültürel zeka son yıllarda dünyada öne çıkan kavramlardır. Her yere daha rahat ulaşılabilirliğin etkisiyle farklı kültürlerle karşılaşma olasılığı da artmış olmaktadır. Bununla birlikte, çokkültürlü ortamlara uyum sağlamak için gerekli olan kültürel zekanın önemi de artmış olmaktadır. Bu araştırmada, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının çokkültürlü eğitim tutumları ile kültürel zekaları arasındaki ilişki incelenmeye çalışılmıştır. Bunun yanında öğretmen adaylarının cinsiyet, sınıf, anne ve baba meslek, ailelerinin aylık gelir düzeylerinin kültürel zekâ düzeyleri ve çokkültürlü eğitim tutumlarını etkileyip etkilemediğini sorgulamaktır. Bu çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesinde 2019-2020 eğitim öğretim yılında Sosyal Bilgiler Eğitimi bölümünde okuyan 140 öğretmen adayı çalışmaya katılmıştır. Araştırma kapsamında veri toplama aracı olarak S.Yazıcı, G.Başol ve G. Toprak tarafından Türkçe'ye uyarlanan "Öğretmenlerin Çokkültürlü Eğitim Tutum Ölçeği" ve M. İlhan ile B. Çetin'in Türkçe'ye uyarladığı 'Kültürel Zekâ Ölçeği' kullanılmıştır. Yapılan çalışmanın sonucuna göre öğretmen adaylarının çokkültürlü eğitim tutumları ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir fark bulunamazken, kültürel zekâ düzeylerinde cinsiyete göre kadınlar lehine anlamlı fark bulunmuştur. Ayrıca, kültürel zekânın ve çokkültürlü eğitim tutumlarının sınıf düzeyine göre değişmediği belirlenmiştir. Dahası yapılan çalışmada aylık gelir düzeyleri ile kültürel zekâ puanları arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Yine aynı şekilde aylık gelir düzeyleri ve çokkültürlü eğitim tutumları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Yapılan analizler sonucunda öğretmen adaylarının annelerinin ve babalarının meslekleri ile kültürel zekâ ve çokkültürlü eğitim tutumları arasında herhangi bir anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. Bu çalışma sonucunda kültürel zekâ ve çok kültürlü eğitim tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır. Ancak, bu oran % 7 oranında doğrusal yönde zayıf kalmıştır. Bu açıdan hareket edildiğinde, kültürel zekânın çokkültürlü eğitim tutumu üzerinde çok fazla bir etkiye sahip olmadığını söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Çokkültürlülük, Eğitim, Kültürel Zekâ, Sosyal Bilgiler

**ANALYSIS OF THE RELATIONSHIP BETWEEN ATTITUDES
TOWARDS MULTICULRAL EDUCATION AND CULTURAL
INTELLIGENCE OF PRE- SERVICE SOCIAL STUDIES TEACHERS**

Yasemin ÖZER KOÇAK

**Nevşehir Hacı Bektaş Veli University, Institute of Social Sciences
Social Studies Education, M.A. , 2020**

Supervisor: Dr. Barış ÇİFTÇİ

ABSTRACT

Multiculturalism and cultural intelligence are getting more significant recently. Because it is getting easier to reach everywhere, everything, it is more probable to encounter with different cultures. In this study, it is tried to research the relationship between pre-service Social studies teachers' cultural intelligence and their attitude towards multicultural education. Besides, it is tried to find out that if sex, parents, jobs and family budget of Pre-service Social Studies teachers are effective on their cultural intelligences and attitudes towards multicultural education. In this paper, quantitative research techniques are used and 140 pre-service teachers studying Social Studies at Nevşehir Hacı Bektaş Veli University in 2019-2020 attended this survey. In this study, two scales are used. The first one is the scale of teachers' attitudes towards multicultural education and the other one is the scale of cultural intelligence. According to the results, any significant relationship is not detected between pre-service teachers' attitudes towards multicultural education and sex while there is a significant relationship between their cultural intelligence and sex. This is on behalf of women. Moreover, there is not any significant relationship between class, parents jobs, family budget and not only cultural intelligence but also attitude toward multicultural education. At the end of this study, there is a statistical significant relationship between pre-service Social studies teachers' attitude towards multicultural education and cultural intelligence. Yet, because of the little percentage of it (%7), it can be said that cultural intelligence has not a strong role on attitudes towards multicultural education.

Keywords: Multiculturalism, Education, Cultural Quotation, Social Studies

TEŞEKKÜR

Destek ve yardımlarını esirgemeyen, her konuda yardımcı olan tez danışmanım Dr. Öğretim Görevlisi Barış Çiftçi' ye,

Nevşehir Üniversitesi, Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalının kıymetli hocalarına,

Her zaman olduğu gibi özellikle de eğitim hayatımın başından beri hiçbir emeğini esirgemeyen Sevgili anne ve babama,

Her daim yanımda olan değerli eşim Doç. Dr. Kürşat Koçak'a,

Hayatımın daha anlamlı ve güzel olmasına katkıda bulunan oğullarım Kağan ve Hakan'a ,

Sevgi ve teşekkürlerimi sunarım.

Nevşehir 2020
Yasemin ÖZER KOÇAK

İÇİNDEKİLER

Sayfa No:

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK	ii
TEZ YAZIM KILAVUZUNA UYGUNLUK	iii
KABUL VE ONAY SAYFASI	iv
ÖZET.....	v
ABSTRACT	vi
TEŞEKKÜR.....	vii
İÇİNDEKİLER	viii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xi
TABLolar LİSTESİ.....	xii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Kültür Kavramı.....	6
1.2. Zeka Kavramı	8
1.3. Kültürel Zeka.....	10
1.4. Çokkültürlülük.....	12
1.4.1. Dünya’da Çokkültürlülük	14
1.4.2. Çokkültürlülük ve Eğitim	17
1.4.3. Çokkültürlü Eğitim ve Sosyal Bilgiler.....	20

İKİNCİ BÖLÜM YÖNTEM

2.1. Araştırma Deseni	22
2.2. Çalışma Grubu.....	22
2.3. Araştırma Süreci.....	22
2.4. Veri Toplama Aracı.....	23
2.4.1. Çokkültürlü Eğitim Tutum Ölçeği (ÇKTÖ)	23
2.4.2. Kültürel Zekâ Ölçeği (KZÖ).....	23
2.5. Veri Analizi	24

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

3.1. Cinsiyet Değişkeni ve Çokkültürlü Eğitim Tutum Ölçeği Analizine İlişkin Bulgular	25
3.2. Cinsiyet Değişkeni ve Kültürel Zekâ Üstbiliş Analizine İlişkin Bulgular	25
3.3. Cinsiyet Değişkeni ve Kültürel Zekâ Biliş Analizine İlişkin Bulgular	26
3.4. Cinsiyet Değişkeni ve Kültürel Zekâ Motivasyon Analizine İlişkin Bulgular	26
3.5. Cinsiyet Değişkeni ve Kültürel Zekâ Davranış Analizine İlişkin Bulgular	26
3.6. Cinsiyet Değişkeni ve Kültürel Zekâ Toplam Analizine İlişkin Bulgular	27
3.7. Sınıf Değişkeni ve Çokkültürlü Eğitim Tutum Ölçeği Analizine İlişkin Bulgular	27
3.8. Sınıf Değişkeni ve Kültürel Zekâ Üstbiliş Analizine İlişkin Bulgular	28
3.9. Sınıf Değişkeni ve Kültürel Zekâ Biliş Analizine İlişkin Bulgular.....	28
3.10. Sınıf Değişkeni ve Kültürel Zekâ Motivasyon Analizine İlişkin Bulgular ...	28
3.11. Sınıf Değişkeni ve Kültürel Zekâ Davranış Analizine İlişkin Bulgular.....	29
3.12. Sınıf Değişkeni ve Kültürel Zekâ Toplam Analizine İlişkin Bulgular	29
3.13. Baba Meslek ve Çokkültürlü Eğitim Tutum Ölçeği Analizine İlişkin Bulgular	30
3.14. Baba Meslek ve Kültürel Zekâ Üstbiliş Analizine İlişkin Bulgular.....	30
3.15. Baba Meslek ve Kültürel Zekâ Biliş Analizine İlişkin Bulgular.....	30
3.16. Baba Meslek ve Kültürel Zekâ Motivasyon Analizine İlişkin Bulgular	31
3.17. Baba Meslek ve Kültürel Zekâ Davranış Analizine İlişkin Bulgular	31
3.18. Baba Meslek ve Kültürel Zekâ Toplam Analizine İlişkin Bulgular.....	32
3.19. Anne Meslek ve Çokkültürlü Eğitim Tutum Ölçeği Analizine İlişkin Bulgular	32
3.20. Anne Meslek ve Kültürel Zekâ Üst Biliş Analizine İlişkin Bulgular.....	33
3.21. Anne Meslek ve Kültürel Zekâ Biliş Analizine İlişkin Bulgular	33
3.22. Anne Meslek ve Kültürel Zekâ Motivasyon Analizine İlişkin Bulgular.....	33
3.23. Anne Meslek ve Kültürel Zekâ Davranış Analizine İlişkin Bulgular	34
3.24. Anne Meslek ve Kültürel Zekâ Toplam Analizine İlişkin Bulgular	34
3.25. Aylık Gelir ve Çokkültürlü Eğitim Tutum Ölçeğine İlişkin Bulgular	35
3.26. Aylık Gelir ve Kültürel Zekâ Üst Biliş Analizine İlişkin Bulgular.....	35
3.27. Aylık Gelir ve Kültürel Zeka Biliş Analizine İlişkin Bulgular	35

3.28. Aylık Gelir ve Kültürel Zekâ Motivasyon Analizine İlişkin Bulgular.....	36
3.29. Aylık Gelir ve Kültürel Zekâ Davranış Analizine İlişkin Bulgular	36
3.30. Aylık Gelir ve Kültürel Zekâ Toplam Analizine İlişkin Bulgular	37
SONUÇ	38
KAYNAKÇA	43
EKLER	46
KÜLTÜREL ZEKÂ ÖLÇEĞİ	46
ÇOKKÜLTÜRLÜ EĞİTİM TUTUM ÖLÇEĞİ (ÇKTÖ)	48
ÖZGEÇMİŞ	51



ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Kültürel Zekânın Gelişimi..... 12



TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1: Cinsiyet Değişkeni ve Çokkültürlü Eğitim Tutum Ölçeği Analiz Tablosu	25
Tablo 2: Cinsiyet Değişkeni ve Kültürel Zekâ Üstbilis Analiz Tablosu.....	25
Tablo 3: Cinsiyet Değişkeni ve Kültürel Zekâ Bilis Analiz Tablosu.....	26
Tablo 4: Cinsiyet Değişkeni ve Kültürel Zekâ Motivasyon Analiz Tablosu	26
Tablo 5: Cinsiyet Değişkeni ve Kültürel Zekâ Davranis Analiz Tablosu.....	27
Tablo 6: Cinsiyet Değişkeni ve Kültürel Zekâ Toplam Analiz Tablosu.....	27
Tablo 7: Sınıf Değişkeni ve Çokkültürlü Eğitim Tutum Ölçeği Analiz Tablosu.....	27
Tablo 8: Sınıf Değişkeni ve Kültürel Zekâ Üstbilis Analiz Tablosu	28
Tablo 9: Sınıf Değişkeni ve Kültürel Zekâ Bilis Analiz Tablosu	28
Tablo 10: Sınıf Değişkeni ve Kültürel Zekâ Motivasyon Analiz Tablosu.....	29
Tablo 11: Sınıf Değişkeni ve Kültürel Zekâ Davranis Analiz Tablosu	29
Tablo 12: Sınıf Değişkeni ve Kültürel Zekâ Toplam Analiz Tablosu	29
Tablo 13: Baba Meslek ve Çokkültürlü Eğitim Tutum Ölçeği Analiz Tablosu.....	30
Tablo 14: Baba Meslek ve Kültürel Zekâ Üstbilis Analiz Tablosu	30
Tablo 15: Baba Meslek ve Kültürel Zekâ Bilis Analiz Tablosu	31
Tablo 16: Baba Meslek ve Kültürel Zekâ Motivasyon Analiz Tablosu.....	31
Tablo 17: Baba Meslek ve Kültürel Zekâ Davranis Analiz Tablosu	32
Tablo 18: Baba Meslek ve Kültürel Zekâ Toplam Analiz Tablosu	32
Tablo 19: Anne Meslek ve Çokkültürlü Eğitim Tutum Ölçeği Analiz Tablosu	32
Tablo 20: Anne Meslek Ve Kültürel Zekâ Üst bilis Analiz Tablosu	33
Tablo 21: Anne Meslek ve Kültürel Zekâ Bilis Analiz Tablosu.....	33
Tablo 22: Anne Meslek ve Kültürel Zekâ Motivasyon Analiz Tablosu	34
Tablo 23: Anne Meslek ve Kültürel Zekâ Davranis Analiz Tablosu.....	34
Tablo 24: Anne Meslek ve Kültürel Zekâ Toplam Analiz Tablosu.....	34
Tablo 25: Aylık Gelir ve Çokkültürlü Eğitim Tutum Ölçeği Analiz Tablosu	35
Tablo 26: Aylık Gelir ve Kültürel Zekâ Üstbilis Analiz Tablosu	35
Tablo 27: Aylık Gelir ve Kültürel Zekâ Bilis Analiz Tablosu.....	36
Tablo 28: Aylık Gelir Kültürel Zekâ Motivasyon Analiz Tablosu	36
Tablo 29: Aylık Gelir Kültürel Zekâ Davranis Analiz Tablosu.....	37
Tablo 30: Aylık Gelir Kültürel Zekâ Toplam Analiz Tablosu.....	37

GİRİŞ

Günümüzün dünyası sürekli bir değişim içinde olmakla birlikte günden güne gelişen teknoloji dünyayı adeta küçültmüş, her şeyi, her yeri parmak uçlarından takip etme fırsatı vermiştir. Dolayısıyla her an farklı insan ve ortamlara ulaşma imkânı artmıştır. Bu kadar farklılığın bir arada olduğu ortamlarda başarı, en çabuk ve iyi uyum sağlayabilen insanların olacaktır. İşte tam bu noktada kültürel zekâ kavramı ortaya çıkmaktadır. Kültürel zekâ, kültüre karşı duyarlılık, kültürü algılama becerisi olarak tanımlanabilir. Zekâyı tek bir boyut olarak düşünmeyen Gardener'ın Çoklu zekâ kuramının ardından sosyal ve duygusal zekâ kuramları ortaya atılmıştır. Ancak bunların da karşılamadığı noktalar olduğu düşünülmüş ve Kültürel zekâ kavramı ile tanışılmıştır. Kültürel zekânın İngilizcede karşılığı Cultural Intelligence (CI), ya da Individual's Cultural Quotient (CQ) dır. Kültürel zekâ kavramı ilk kez ortaya atan 2004 yılı Kasım ayında Harvard Business Review'de yayınladıkları makaleler ile P.Christopher Earley (London Business School) ve Elaine Mosakowski (University of Colorado at Boulder) olmuştur.

Tüm bunların yanında yeni karşılaştığımız bir kavram daha vardır: Çokkültürlülük. Bu kavram sürekli göç alan gelişen ve gelişmiş ülkelerden kaynaklanmıştır. İsveç, Kanada, Amerika gibi ülkeler farkı milletlerden insanlarla dolu olduğu için çok kültürlülük kavramını resmen tanımışlardır. Özellikle Afrika ve Asya'dan gelişmiş ve gelişen devletlere yapılan göçler çok etnikli, çok kültürlü bir yapı oluşturmuşlardır. Bu yapı içerisindeki unsurların barış ve huzur içerisinde bir arada yaşayabilmeleri için farklı yollara başvurulmaktadır. Bunlardan biri de şüphesiz çok kültürlülük politikalarıdır.

1970'lerde çokkültürlülük politikasını ilk benimseyen ülkeler Kanada ve Avustralya'nın olmasıyla birlikte çokkültürlülük kavramı daha çok ilgi çekmeye başlamıştır. Çokkültürlülük içindeki 'kültür'ün farklı toplulukları çağrıştırdığı

düşünülürse politik bir kavram olarak düşünülebilir. Özellikle Batı'ya yapılan göçlerin sonucunda ülkelerde oluşan farklı kültürel topluluklar, bu çokkültürlülük politikası bağlamında düşünülmüştür. Kavramsal düzeyde farklılıkları öne çıkaran çokkültürlülük, politika olarak 1900'lerdeki düşünce akımlarından etkilenmiştir (Say, 2017/1: 29).

Polat, çokkültürlülüğü yaş, cinsel yönelim, din, dil, engelli olma, sosyal sınıf, etnik köken ile kültürel yapıların birlikte olma durumu olarak tanımlamaktadır. Çok kültürlü eğitimi ise, bu yapılara bağlı farklılıkların öncelikle fark etme, sonrasında ise kabul edilip saygı ve hoşgörü kazandırma süreci olarak görmektedir (Polat, 2009/1: 156).

Bu araştırmada sosyal bilgiler öğretmen adaylarının çokkültürlü eğitim tutumları ile kültürel zekaları arasındaki ilişki tespit edilecektir. Kültürel zekâ ve çok kültürlü eğitim tutumu arasında bir bağlantı olup olmadığı incelenecektir. Acaba kültürel zekâ düzeyi arttıkça çok kültürlü eğitime bakış olumsuzlaşıyor mu? Yoksa tam tersi mi? Bu soruların cevaplarının aranacağı çalışmada sosyal bilgiler dersinde önemli bir bölüm olan kültürün farklı yönleriyle araştırılması açısından önemlidir. Bu bağlamda araştırmanın sonuçlarının öncelikle program geliştirenler olmak üzere, öğrencilere, öğretmenlere, öğretim üyelerine katkı sağlaması muhtemeldir.

Bu bölümde araştırmanın problem durumu, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, bu ve benzeri araştırmalara duyulan ihtiyaç, sağlayacağı katkı ve sınırlılıklar sunulmuştur.

Problem Durumu

Globalleşmenin ve teknolojinin etkisiyle yaklaşık her yeni gün yeni kavramlar ortaya çıkmıştır. Kültürel zekâ ve çokkültürlülük kavramlarını bu duruma örnek gösterilebilir. Önceleri zekâ tek boyutta ele alınırken, Gardner'ın zekâyı çoklu açıdan ele alması ile zekâyı bakış açısı değişmeye başlamıştır. Daha sonraları bu kavramlara ek, "duygusal zekâ" ortaya çıkmıştır. Ancak bu kavramında insan ilişkilerindeki başarıyı açıklamada yeterli kalmadığını düşünen Earley & Ang "kültürel zekâ" kavramını ortaya atmışlardır. Kültürel zekâyı, farklı kültürlerden insanlarla iletişim kurma becerisi olarak tanımlamışlardır (Earley & Ang, 2003: 3).

Son yıllarda daha sık karşılaşılan kavramlardan birisi de çokkültürlülüktür. Çokkültürlülük ile ilk tanışan ülkelerden olan Kanada, bunu farklı kültürlerden ülkelere insanları barındırdığı ve bir arada tutması gerektiği için benimsemiştir. Tabii diğer ülkelerin benimsemesinin hepsine göre farklı gerekçeleri vardır. Kimi savaşlar sonucu ülkesine yerleşen insanlar, kimi ekonomik ve refah sebebiyle ülkesine gelen ya da almak zorunda olduğu insanlar, kimi ise geçmişten beri himayesinde bulundurduğu insanlar için bir arada huzurlu yaşam sürebilmeleri için bu kavramı kabullenmişlerdir. Acaba bu durumda ülkelerin geleceğini belirleyen eğitim sürecinde öğretmen adaylarının çokkültürlü eğitime karşı geliştirilen tutumları kültürel zekâyâ mı bağlıdır? Kültürel zekâsı yüksek olanlar çokkültürlü eğitimi mi tercih eder? Çokkültürlü eğitime karşı negatif tutumları olanların kültürel zekâları düşük müdür? Bu çalışmada bu soruların cevaplarını sosyal bilgiler öğretmen adayları açısından ele alınmıştır.

Problem Cümlesi

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının, çokkültürlü eğitim tutumları ile kültürel zekâları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Alt problemler

- 1.Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının cinsiyetleri ve kültürel zekâları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- 2.Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının cinsiyetleri ve çokkültürlü eğitim tutumlarını etkilemekte midir?
- 3.Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının babalarının meslekleri ve kültürel zekâları arasında bir ilişki var mıdır?
- 4.Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının babalarının meslekleri ve çokkültürlü eğitim tutumlarını etkilemekte midir?
- 5.Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının annelerinin meslekleri ve kültürel zekâları arasında bir ilişki var mıdır?
- 6.Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının annelerinin meslekleri ve çokkültürlü eğitim tutumları arasında bir ilişki var mıdır?
- 7.Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının okudukları sınıf ve kültürel zekâları arasında bir ilişki var mıdır?

8.Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının okudukları sınıf ve çokkültürlü eğitim tutumları arasında bir ilişki var mıdır?

9.Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ailelerinin aylık geliri ve kültürel zekâları arasında bir ilişki var mıdır?

10.Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ailelerinin aylık geliri ve çokkültürlü eğitim tutumları arasında bir ilişki var mıdır?

Araştırmanın Amacı

Araştırmaya Nevşehir Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim dalında öğrenimlerine devam etmekte olan 140 öğrenci katılmıştır. Araştırmanın amacı, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının çokkültürlü eğitim tutumları ile kültürel zekaları arasındaki ilişkiyi çeşitli değişkenler (cinsiyet, anne meslek, baba meslek, aylık ortalama gelir, sınıf) açısından belirlemektir.

Araştırmanın Önemi

Bu çalışma, Sosyal Bilgiler öğretmen adayları hakkında bazı veriler sunmaktadır. Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının kültürel zekâ düzeylerini, kültürel zekâyı etkileyen etkileri ve çokkültürlü eğitim tutumları, çok kültürlü eğitim tutumlarının kültürel zekâ düzeyleri ile ilgili olup olmadığını belirlemek açısından önem taşımaktadır. Bu çalışma sosyal bilgiler dersinde önemli bir bölüm olan kültürün farklı yönleriyle araştırılması açısından önemlidir. Bu bağlamda araştırmanın sonuçlarının öncelikle program geliştirenler olmak üzere, öğrencilere, öğretmenlere, öğretim üyelerine katkı sağlaması muhtemeldir.

Sınırlılıklar

Bu araştırma;

1. 2019-2020 eğitim öğretim yılında Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilgiler Eğitimi anabilim dalında lisans eğitimine devam eden öğretmen adayları ile sınırlıdır.
2. Bu çalışma sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Kültürel Zeka Ölçeğine verdikleri cevaplar ile sınırlıdır.

3. Bu çalışma Öğretmenlerin Çokkültürlü Eğitim Tutum Ölçeğine verdikleri cevap ile sınırlıdır.
4. Bu çalışma öğretmen adaylarının kişisel bilgi formundaki demografik değişkenlerle sınırlıdır.



BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Kültür Kavramı

Koca kültürü, bir toplumun sahip olduğu dil, din, gelenek, sanat ve hayat tarzlarının oluşturduğu maddî ve manevî değerlerin bütünü olarak tanımlamaktadır (Koca, 2000: 11).

Kültür, Latince “toprağı işleme”, Batı Avrupa dillerinde ise “yüksek umûmî bilgi” anlamındadır (Kafesoğlu, 1997: 15-16). Kafesoğlu’ nun kitabında da belirttiği gibi birçok sosyolog ve sosyal psikolog ‘kültür’ kavramını farklı tanımlamıştır:

“Bilgiyi, imanı, san ‘atı, ahlaki, hukuku, örf-âdeti ve insanın cemiyetin bir üyesi olması dolayısıyla kazandığı diğer bütün maharet ve itiyatları ihtiva eden mürekkep bir bütün.” (E. B. Taylor)

“Bir topluluğun yaşama tarzı.” (C. Wiesler)

“Atalardan gelen maddi-manevi değerler yekûnu.” (E. Sapır)

“İnsanın tabiatı ve kendini idare etme yolu ile bizzat meydana getirdiği eser.” (A. Young)

“Bir toplulukta örf ve adetlerden, davranış tarzlarından, teşkilat ve tesislerden kurulu ahenkli bütün.” (R. Thurnwald).

“Umumi olarak inançlar, değer hükümleri, örf ve adetler, zevkler, kısaca insan tarafından yapılmış ve yaratılmış her şey.” (A. K. Kohen)

“Bir millet fertlerinin iştirak halinde bulunduğu manevi hayat.” (F. A. Wolf)

“Kültür (hars), bir milletin dini, ahlaki, hukuki, muakalevi (intellectual), bedii (estetUjue), lisani, iktisadi, fenni (thechnique) hayatlarının ahenkli mecmuasıdır” (Z. Gökalp) (Kafesoğlu, 1997: 15-16).

İnsanların yaşamlarında önemli bir araç olan kültür, büyüklerimizden bize iletilmiş ve öğretilmiştir. Kültür, insanlık tarihinin ağırlığıyla şekillenmiştir. Kültürün bazı öğeleri açık, bazı öğeleri üstü kapalı ve bilinçli bir farkındalık olmadan şekillenip öğrenilmiştir. Bizim düşüncelerimiz kadar ruh halimiz ve isteklerimiz de kültürel olarak şekillenmiştir. Kültür, bizim oluşturduğumuz ve bizi oluşturan bir yapı olarak düşünülmelidir (Banks & Mcgee, 2010: 37).

Tyler'a göre, toplumdaki bireyler tarafından edinilen bilgi, inanç, hukuk, ahlak, sanat içeren beceri ve alışkanlıklardır. Hofstede'e göre, bir grup insanı diğer gruplardan ayıran zihnin toplu programlanmasıdır. Spencer-Oatey'e göre ise; bir grup tarafından paylaşılan, başkasının davranışının anlamını yorumlamaya yardımcı olan, gruptaki herkesin davranışını etkileyen inançlar, yöntemler, siyaset ve hayatı yönlendirmelerin olduğu temel varsayım ve değerler bütünüdür (Oatey, 2012).

Ergün farklı araştırmacıların çalışmalarında kültürün kavramının ortak özelliklerini belirlemiş ve şöyle sıralamıştır:

- a) Kültür öğrenilebilirdir.
- b) Kültür tarihseldir ve süreklidir.
- c) Kültür toplumsaldır.
- d) Kültür değişir.
- e) Kültür kurallar sistemidir.
- f) Kültür ihtiyaçları karşılar, ihtiyaçları karşılamıyor ve doyum sağlamıyorsa değişir (Ergün, 2012: 39).

Kültür, birbirinden ayrı ve farklı parçalardan oluşur ve bu parçalar bütünleşir. Toplumdakiler kültürü kalıtımla değil, içinde büyüyerek öğrenir ve kültürlenme süreci sonucunda toplumun parçası olur (Konate, 2018: 2).

En genel anlamıyla, kültür bir toplumun çevreye, koşullara bağlı olarak verdiği tepkinin nesillere aktarılmasıyla oluşmuştur denilebilir. Kültür geçmişi geleceğe aktarmanın yoludur. Bu aktarım hayatın tüm alanlarında mümkündür. Eğitim, ev yaşamı, sanat, görgü kuralları, yemek ve daha birçok alan kültür kavramını

kapsayabilir. Kùltür, insanların bulunduğu doğaya, çevreye, koşullara göre değişir. Kùltür var olan durumda yarar sağlamıyorsa değişmek zorundadır, değişir.

1.2. Zeka Kavramı

Zekâ, Türk dil sözlüğünde “*canlının duygu ve davranışlar dışındaki ruhsal süreç ve etkinliklerinin bütünlüğü*” olarak tanımlanmaktadır. Genel olarak, zekâ bireyin çevreye uyum yeteneği olarak tanımlanabilir. Bununla birlikte, günümüze kadar pek çok farklı tanımı yapılmıştır. Robinson ve Robinson’un çalışmalarında zekâyla ilgili vardığı sonuçları paylaşmıştır. Buna göre,

1. Zekâ alınan eğitimden faydalanabilme becerisidir.
2. Kişinin kendi becerileri çerçevesinde öğrendiği bilgi ve kavramdır.
3. Zekâ, bireyin çevresine ve etrafındaki değişikliklere uyma becerisidir (Özkes, 2013: 92).

Zekâ, çevredeki olaylara cevap verme hızı ve cevabın kalitesi, algılama, belleme, çağrışım yapma, imgeleme, yargıda bulunma, soyutlama, genelleme gibi işlevler bütünüdür (Mercan, 2016: 34). Bilişsel yaklaşıma göre zekâ, bilgiyi işleme, öğrenme ve problem çözme kapasitesi; davranışsal yaklaşıma göre çevreye uyum sağlama ve şekillenme becerisi; sosyal/duygusal yaklaşıma göre ise başkalarının duygu ve düşüncelerini kavrama ve ona göre tepki vermedir (Aksoy, 2013: 62).

Howard Gardner’a göre, zeka bir insanın zihinsel yeterliliği problem çözme, bulma ve yaratma becerilerini taşımalıdır (Gardner & Hatch, 2011: 64). Gardner, daha önceki zekâ tanımlarda zekânın farklı entelektüel yeterlilikler içerdini ve bu her bir farklı yeterliliğin farklı bir geçmişi olduğunu söyler (Gardner & Hatch, 2011: 62).

Zekânın ölçülebilir ve genel bir yetenek olduğu teorisi, Francis Galton’un 1869’da yayınladığı Hereditary Genius’ adlı kitabıyla doğmuştur (Hanafin, 2014: 127). Daha sonraları zekânın ölçülebilir olduğu fikrinin güçlenmesiyle zekâ testleri hazırlanmaya başlanmıştır. Zekâ testleri tarihinde en önemli iki figür İngiliz Francis Galton ve Fransız Alfred Binet’tir. Galton, Charles Darwin’in kuzenidir ve düşüncelerinin temeli Darwin’in Evrimi teorisinden alır. Teorisinin iki temeli vardır. Biri, farklı türlere mensup olanlar arasında farklılık vardır. İkincisi, bu farklılık kalıtsaldır ve

ebeveynler arasındaki bu farklar nesilden nesilde yavrularıyla aktarılır (Mackintosh, 2011: 7).

Binet'in testleri ise Galton ve Cattell'den farklıdır. Onların testleri zihinsel performansı bütün olarak ölçerken, Binet'in testlerinde zekâ bağıl ve normal olarak ayrılır. Binet ve Simon amaçlarını şöyle açıklamışlardır. Bir çocuk bize getirildiğinde bizim amacımız çocuğun zekâsının normal veya engelli olduğunu ölçmektir. Bu yüzden sadece o an için zamanımız vardır. Geçmişî yâda geleceği ile ilgilenmeyiz. Bunu bilerek görmezden geliriz. Engeli varsa bunun tedavi edilebilir olup olmadığınıun cevabını aramayız. Şimdiki zihinsel durumunu belirlemekle sınırlarız. (Mackintosh, 2011: 14).

Zekâ, bireyler arasında farklılıklar gösterebilir. Kültürün zekâ üzerinde etkisi olduğunu söylemek mümkündür. Batıdaki kültür anlayışına göre, hız zekânın önemli bir göstergesiyken, Çin'deki kültür anlayışına göre, bireyin kendini fark etmesi zekâ göstergesi sayılır. Zekâ konusunda yapılan çalışmalar, onun sadece fiziksel yâda duygusal süreçlerden ibaret olmadığını, daha karmaşık bir süreç olduğunu göstermiştir. Damasio (1999) zihin süreçlerinin farklı bölümlerin birleşmesiyle oluştuğunu nörolojik kanıtlarla belirtmiş ve tüm bu süreç içinde duyguların önemli olduğunu söylemiştir. Wechsler ise çevredekileri anlamak, düşünmek ve güçlüklerle başa çıkmak olarak görür (Çakar & Arbak, 2004: 26).

Gardner'ın zekâyı farklı bileşenlerden oluşan bir bütün olarak görmesi Çoklu Zekâ kuramını öne sürmesiyle neticelenmiştir. Gardner'ın 1983'de 'Frames of Mind' kitabında zekâyı problem çözme becerisi olarak tanımlaması ve daha önceki tek yönlü zekâ kavramına karşı durması, eğitimcilerin imgelerini yakalamayı başarmış ve 1980lerin ortalarından itibaren eğitimle ilgili yazılarda sık sık başvurulan bir kaynak olmuştur (Hanafin, 2014: 127). Özellikle Gardner'ın zekâyı en az 8 bölüme (bedensel-kinestetik, sözel-dilsel, görsel-mekânsal, müziksel- ritmik, mantıksal-matematiksel kişisel- içsel, doğa-varoluşçu kişilerarası-sosyal) ayırmasından sonra zekâ üzerine çeşitlemeler yapılmaya devam edilmiştir.

Sonuç olarak zeka için yapılan bir çok farklı tanımı toparlamak gerekirse, zeka bireyin çevreye, koşullara, problemlere uygun, işe yarar ve hızlı tepki verebilme becerisi olarak tanımlanabilir. Gardner'in çoklu zeka kuramının tüm dünyada benimsenmeye başlanmasıyla zeka üzerine yapılan çalışmalarda çeşitlenmiş ve farklı görüş açıları kazanılmaya başlanmıştır. Duygusal zeka, sosyal zeka kavramları da bu kuramın arkasından gelemeğe başlamıştır. Ancak yapılan çalışmalar bununla sınırlı kalmamış ve kültürel zeka kavramı da literatüre girmiştir.

1.3. Kültürel Zeka

Sosyal zekâ, duygusal zekâ, fiziksel zekâ, sanatsal zekâ, son yıllarda ortaya çıkanlardan sadece bir kaçıdır. Bu yeni yaklaşımlar kişilerarası iletişimi anlamada birçok yeni ve önemli bakış açısı sunmaktadır. Bununla birlikte net olmayan nokta ise, bu kültür bağlantılı modellerin kültürlerarası ve uluslararası etkileşimi nasıl etkilediğidir yani, yüksek sosyal zekâyâ sahip biri tarafından kendi kültüründe kolayca anlaşılabilir davranış ve sözcükler, bir başka kültürde alakasız ya da yanlış anlaşılabilir. Bu gibi farklı kültürlerdeki durumların üstesinden gelebilen, uygun karşılık verebilen biri, bizim lugatımızda 'yüksek kültürel zekâyâ' sahip biridir (Earley & Ang, 2003: 12).

Kültürel zekâ, ilk olarak Harvard Üniversitesinden Earley tarafından ortaya atılmıştır. Earley kültürel zekâyı, "bireyin yeni kültürel durumlara etkili adapte olabilme becerisi" olarak tanımlamıştır (Earley & Ang, 2003: 59). Kültürel zekâ, bireylerin hem kendi hem başka kültürlerle iletişim kurma yeteneklerini açıklamak için gereklidir (İlhan & Çetin, 2014: 95).

Kültürel zekâ, İngilizcede *Cultural Intelligence* yâda *Cultural Quotient (CQ)* olarak tanımlanmaktadır. Çoklu zekâ kuramının ortaya atılmasından sonra halen bazı durumların açıklamasında yetersiz kalmıştır. Bunun üzerine sosyal zekâ ve kültürel zekâ kavramları üzerine çalışılmıştır. İnsanların aynı bilgiye sahip olmalarına rağmen bazılarının daha başarılı olmasının nedenleri araştırılmıştır. Kültürel zekâ, farklı kültürlerden olmalarına rağmen insanların birbirini anlama ve iletişim kurma becerisi olarak tanımlanabilir.

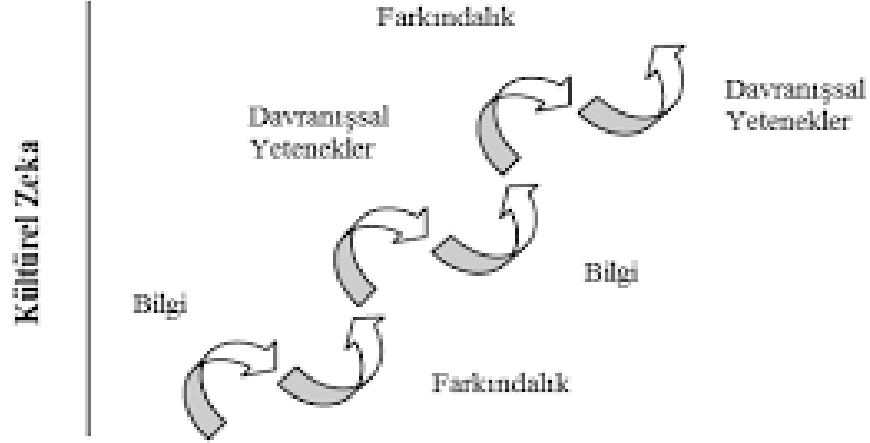
Earley ve Ang kitabında, Kültürel zekâyı öne sürmelerinde etkili olan olaylardan birini şu şekilde anlatmaktadırlar: 11 Eylül 2001 yılındaki trajik olaylardan sonra özellikle New York, Washington ve Pensilvanya civarlarında kültürel farklılıkların farkındalığı artmaya başlamıştı. Birçok medya organı sürekli aynı soruyu soruyorlardı. Teröristler neden masum Amerikalıları hedef aldı? Bununla birlikte, Müslümanların kendi dini öğretilerini Batılı güçlere karşı benimsetebilmek için böyle bir olaya kalkıştıkları fikri toplumda yayılıyordu. Bir gün Müslüman bir meslektaşım şunları söyledi. *“Benim dinimde böyle insanlık düşmanı olaylar söz konusu olamaz. Bunu yapanları da, böyle düşünenleri de kınıyorum. Bu uluslararası trajik durumun gözler önüne serdiği gerçek, şu ki, başkalarının ihtiyaç ve kültürünü anlamadaki başarısızlık.”* (Earley & Ang, 2003: 10). Neden bazı insanların farklı kültürleri anlamadığı, bu konuda başarısız olduğu soruları üzerine çalışmalara devam etmişler ve sonunda kültürel zekanın varlığını ortaya koymuşlardır. Değişik kültürlerden, uluslardan, kurumlardan, mesleklerden birey ve grupları yönetmek, tanımak, anlamak ve çalışmak için gerekli bir unsurdur (Mercan, 2016: 32). Kültürel farklılıklar ne yazık ki, sık sık yanlış anlamalara, karmaşaya sebep olmaktadır. Araştırmacılar; John Berry, Howard Gardner, John Mayer, Peter Salovey, Robert Sternberg ve diğerleri, zekâyı farklı açılardan tanımlamaya başladılar (Earley & Ang, 2003: 11). Kültürel zekânın işlevlerini açıklamak için birçok özelliğten yararlanmak gerekmektedir. Daha da önemlisi, kültürel zekâ kültürlerarası etkileşimi geliştirmede kullanılacak bir girişim için temel oluşturmaktadır.

Earley ve Ang ‘in modeli bireyin kültürel zekâsının 3 temel özelliğine odaklanmaktadır;

Bilişsel açıdan: Neler olduğunu biliyor muyum?

Motivasyonel açıdan: Bunu yapmak için motive oldum mu?

Davranışsal açıdan: Uygun ve etkili tepki verebiliyor muyum? Sorularımı cevaplamaya çalışmaktadır (Earley & Ang, 2003: 1).



Şekil 1: Kültürel Zekânın Gelişimi
Kaynak: (Mercan, 2016: 41).

Kültürel zeka kavramının önemi son yıllarda küreselleşmenin etkisiyle daha da önem kazanmıştır. Dünyadan yaşanan savaşlar, artan ekonomik problemler ya da yeni ortamlarda bulunma isteği sonucunda insanların farklı kültürlerle tanışma bulunma ihtimalleri de artmaktadır. Önceden genellikle farklı kültürlerle karşılaşma turizm yolu ile gerçekleşirdi. Şimdilerde ise birileri bir yere gitmese bile farklı kültürlerle ait kişiler onların ortamlarında bulunuyorlar. Bu durumda birlikte aynı ortamı paylaşan bireylerin birbirlerini anlamaları için kültürel zekaya ihtiyaç vardır. Kültürel zekası yüksek olanlar bu durumların üstesinden daha kolay geleceklerdir.

1.4. Çokkültürlülük

Bir yandan modern toplum anlayışı, ulus devlet modelinin tartışılmaya başlanması bir yandan küreselleşmenin hız kazanmasıyla çokkültürlülük kavramı 1980'lerden itibaren sosyo-kültürel bir olgu olarak karşımıza çıkmıştır (Çelik, 2008: 319). Her kültürün bir değer taşıdığı ve kültürlerin kıyaslamaması, kendi doğruları olduğu düşüncesi çokkültürlülüğün temelinde yer alır. Bu sebeple, kendilerine özgü sebepleri olduğu için kültürler karşılaştırmamız, koşulsuz kabul görmelidir (Polat & Kılıç, 2013: 353).

Tüm kavramlar arasında tartışılan iki kavram vardır. Çok kültürlülük ve çokkültürcülük. Özel'in de belirttiği gibi çoğulluk ve çoğulculuk arasındaki fark, çokkültürlülük ve çokkültürcülük arasında da kendini gösterir. Çokkültürlülük, etnik ya da dini açıdan kültürel farklılıkları anlatırken; çokkültürcülük bu çeşitliliği bir

zenginlik olarak görüp onun kamu desteğiyle korunması ve gelişmesini amaçlar. Kültürel çeşitlilik herkes açısından farklı anlamlar ifade eder. Çeşitli ideoloji ve bakış açılarına göre farklı farklı tanımlanmıştır. Çokkültürlülük kavramında çokluk içinde birlik ya da birlik içinde çokluk vurgusu yeni bir alan olsa da, ilgili tartışmaların temelidir. Literatür tarandığında, çokkültürlülük konusunda yapılan çalışmalarda, üç ana eğilimin ağır bastığı söylenebilir. Bunlar:

- a) Felsefi yaklaşımlar: James Taylor, Michael Walzer, Jurgen Habermas ve J. Bordley Rawls gibi filozofların benimsediği bu yaklaşım, normatif bir bakış açısıyla, hem mevcut durumu hem de yapılması gerekenleri ifade etmeye çalışmışlardır. Bu düşünürlerin normatif tartışmaları büyük yankı uyandırmıştır
- b) Tarihi-sosyolojik temelli yaklaşımlar: Alain Touraine, Ronald Takaki, Nathan Glazer, Denis Lacorne gibi sosyolog ve tarihçiler, kültürel ve kimliksel farklılıklara jeneolojik bir yaklaşımla, bu farklılıkların tarihsel, coğrafi ve toplumsal kaynaklı olduğunu düşünmüşlerdir.
- c) Hukuki temelli yaklaşımlar: Will Kymlicka, John Rex, Norbert Rouland gibi çoğu aktif siyasetle ilgilenmiş düşünürler, hukuki ve siyasi yönden konuya bakmışlar ve çözümler üstünde durmuşlardır (Özel, 2012: 68).

Çokkültürlülük, kültürel çeşitlilikle karakterize edilen toplumlar için kullanılan bir terimdir. Çokkültürlülük, dini-etnik ya da kültürel çeşitliliğin önyargısız ve ön koşulsuzca kabulü, derinlemesine bir hoşgörü, toplumsal sivil katılımın genişlemesi ve kimlik sorununa özgürlükçü bir temel kazandırılmasıdır. Farklı kültürlerin veya etnik-dini grupların seyirlik yerel bir folklor olmaktan çıkıp toplumsal ve siyasi aktör olarak sahnede rahatça yer almasıdır. Çokkültürlülük kimliğin, var oluşun, grup haklarının sınırlarının ve kültürlerarası ilişkilerin kurallarının onları belirleyenler tarafından değil, onlardan etkilenenler tarafından yeniden şekillendirilmesidir. Kimliğe ırk, cinsiyet, sınıf gözlüğüyle değil, kültür penceresinden bakma, toplumsal bağları tek yönlü değil çok yönlü okumadır (Özel, 2012: 70). Çokkültürlülük, kültürel çeşitliliği anlatır. Kavramsal olarak, bir ülke çatısı altındaki değişik kültürel yapılar çokkültürlülük olarak tanımlanabilir. Normatif açıdan bakıldığında ise, farklılıkların belirlenmesi ve yasal, toplumsal, politik düzeyde tanınmasını ve

vurgulanmasını isteyen bir ideal yâda bir politikadır. Bu noktada çokkültürlülük idealizmi ile çokkültürlülük politikaları arasındaki farkı görmeliyiz.

En genel tanımıyla çokkültürlülük yaş, sosyal sınıf, etnik köken, din, dil ve kültürel özelliklerin bir arada yaşanmasıdır. Bir toplumun çokkültürlü olması demek kişilerin adet, gelenek ve göreneklerinin farklı olmasından ziyade, bayrağı altında yaşadıkları toplum ile kendi gruplarının değerlerinin, uygulamalarının farklılık göstermesidir (Özensel, 2012: 60). Bu durumda bireylerin ikilem yaşaması muhtemeldir. Farklı bir toplumun uygulamalarını benimsemek ile kendi değerleri arasında çelişki yaşayabilirler. Bu durumda çokkültürlü bir politika izleyen toplum, bu farklı uygulamaları politikaları gereği sadece hoşgörü ile karşılamayacak, plan ve programlarında yer verecektir.

1.4.1. Dünya’da Çokkültürlülük

Dünyada çokkültürlülük kavramının biliniyor hale gelmesinin en büyük sebebi göçlerdir. İnsanların yeni yerlere göç etmesi sadece o kişilerin yaşamlarını değil, gittikleri yerlerdeki halkın yaşamını da etkilemiştir.

Giddens ve Sutton, göçleri dört gruba ayırmaktadır. İlk grup ‘klasik model’dir. Kanada, Amerika Birleşik Devletleri ve Avustralya vb. gelişmiş, refah düzeyi yüksek, hali hazırda tek uluslu olmayan ülkelerden vatandaşlık hakkı kazanmak amacıyla yapılan göçler bu modeldendir. İkinci model ‘kolonyal model’dir. Fransa ve Birleşik Krallık gibi ülkeler bu model içinde değerlendirilir. Özellikle İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra insanlar sömürülen ülkelere, Fransa ve İngiltere gibi ülkelere yerleşmişlerdir. Üçüncü model ‘misafir işçiler modelidir. Belirli düzenlemeler yapılarak insanların Almanya, Belçika, İsviçre gibi ülkelere çalışma amaçlı göç etmesi bu model içinde sayılır. Dördüncü model ise ‘illegal biçimler’ olarak nitelendirilebilir. Bu gruptaki göçlerde uygunsuz, kaçak yollarla, izinsiz olarak başka bir ülkeye giriş yapmak söz konusudur. Örneğin, Amerika Birleşik Devletleri içindeki kaçak Meksikalılar (Say, 2017/1: 2).

Çokkültürlülüğün ortaya çıkışı farklı ülkelerde farklı sebeplerden kaynaklanmaktadır. 1970'lerden itibaren ilk önce Kanada olmak üzere Amerika ve Avustralya'da çokkültürlülük politikasını benimsemiş ülkelerdir.

1971'de çokkültürlülüğü resmi politika olarak ilk benimseyen ülke Kanada olmuştur. Nüfusun çoğunluğunu çok farklı ülke insanların oluşturduğu Kanada, bu farklılıklardan bir bütün oluşturmak ve bir arada huzurla, güvenle devamını sağlamak amacıyla çokkültürlü politika uygulamıştır. Bu sayede ülkede birlik kurmuş ve "Kanadalı" kimliği adı altında tüm vatandaşlarını birleştirmiştir. Kanada Devleti çokkültürlülüğü şu şekilde tanımlamaktadır: 'Çokkültürlülük tüm vatandaşların eşit olduğu inancının temelidir. Çokkültürlülük, tüm vatandaşların kimliklerini, geçmişlerini, aidiyetlerini teminat altına almaktadır. Bunu kabullenmek, Kanadalılara hem özgüven, hem de güven vermektedir. Kültür farklılıklarının kabul etmek, idare etmeyi kolaylaştırmaktadır (Race, 2001: 3).

Kanada'daki çokkültürlülük sosyal vatandaşlık anlayışına dayanmaktadır. Bir açıdan vatandaşlık bilinci olarak tanımlanabilir. İnsanlar bu sayede başka topluma ait olsalar bile Kanadalı olmakla gurur duyabiliyorlar. Bu durum günümüzde öyle büyümüştür ki ticari bir değer kazanmış durumdadır. Hatta Kanada'nın "çokkültürlülük" ihraç ettiğini söylemek mümkündür. Nitekim Kanada'ya belirli miktarlarda yatırım yaparak vatandaşlık alınabilmesi gibi çeşitli teklifler ve reklamlarla bu durum özenilecek bir hal almıştır. Özensele'in anlattığı olayda Toronto'daki Göçmen Bürosunda yetkili biri ile aralarında geçen konuşmada, 'Ne satıyorsunuz da kişi başına düşen geliri bu kadar yükselttiniz? Şeklindeki soruya, "çokkültürlülük cevabını vermiştir. Bu olayda da görüldüğü gibi, çokkültürlülük Kanada'nın resmi ihraç ürünüdür.(Özensel, 2012: 65).

Amerika'nın "çokkültürlülük" ile tanışması keşfi ile birlikte başlayan göçler sayesinde. Tabii bu arada, göçler olurken yerli halkı neredeyse yok edilmiştir. Her daim insanları cezpt etmiş Amerika, sadece Avrupa'dan değil, Asya ve Afrika'dan da göç almıştır. İnsanların kaderini ten renklerinin belirlediği bu kıtada yaşam çok kolay olmamış, 'insan hakları' kavramı Amerika'nın kurucuları tarafından ortaya atılincaya kadar zor bir süreç yaşanmıştır. Sonuçta, beyaz Anglo-Sakson ve Protestan bir

Amerikan kültürü ortaya çıkmıştır. Amerikan kültürü, kıtada hali hazırda diğer kültürleri yok ederek, kendine özgü bir kültür çıkarmıştır. Bunu yaparken kullandığı yöntem “eritme potası” olarak adlandırılır (Kaya, 2013: 19). İlgili literatürde Amerika'nın çokkültürlülüğü ‘eritme potası’ olarak nitelendirilirken Kanada'nın çokkültürlülüğü salata kâsesine benzetilmiştir. Amerika farklılıkları yok edip herkesi yeni bir şekle sokarken, Kanada tıpkı bir salatanın renkleri gibi insanları özgün haliyle bırakmış ve bundan bir yeni bütün oluşturmuştur.

Eritme potası kavramını destekleyenlerin görüşüne göre; toplumda çok fazla sayıda etnik grubun olmasına ve bu durumun işleri zorlaştırmasına rağmen, toplum kendi ihtiyaç, uzmanlık, isteklerini saptayıp yoluna devam etmelidir. Böylece “eritme potası”, insanların daha iyi bir hayat için kendilerine özgü olanlardan vazgeçtikleri, aynılaştıkları bir durum, bir süreç haline dönüşmüştür. ABD'nin temel kültüründeki esas kavram, 1776 Özgürlük Bildirisinde ifade edildiği gibi, tüm insanlar eşittir. Onlara, yaratıcıları tarafından yaşam, özgürlük ve mutluluk arayışı gibi elden çıkarılamaz haklar bahşedilmiştir (Banks & Mcgee, 2010: 8). Amerika'da 1970'lerde artan çokkültürlü kavramı eğitim ve iş alanlarında genişletilmeye çalışılmış ve böylece çokkültürcü politikalar yürütülmeye başlanmıştır (Kaya, 2013: 21).

İngiltere'de ise çokkültürcülük politikalarını sağcılar kabul etmezken, liberal görüşe sahip gruplar kabul etmektedir. Muhafazakâr kesim, İngiltere'nin bir ulus devlet olduğunu ve temelini köklü olduğunu düşünmektedir. Bu sebeple İngiltere'nin çokkültürlü bir politika izlemesini istemez hatta oradaki etnik, dini ve kültürel gruplara saygı gösterilmesi, kimliklerini korumaları, kültürlerine göre yaşama isteği gibi konularla ilgilenmez ve reddederler (Kaya, 2013: 22).

Çokkültürlülük politikalarında farklı uygulamalar görülmektedir. Örneğin, Almanya, Hollanda gibi ülkeler devlet politikası olarak çokkültürlü politika uygulamalarına rağmen, bazı noktalarda istisnai uygulamalar uygulamaktadırlar. Çokkültürlülük ideolojisinde kişiler kendilerini etnik grupların mensubu olarak kabul eder ve devletin uygulamalarının da bu yönde olmasını beklerler (Lajunen, 2011: 58-59).

Türkiye’de ise çokkültürlülük kavramı halen tartışılmakta olup, herhangi bir çokkültürlü politika benimsenmemiştir. Türkiye’nin çokkültürlü olduğunu savunanlar olduğu gibi, çokkültürlü sayılmayı ülke için tehdit görenler de vardır. Çokkültürlülüğü kabul etmeyenler Yugoslavya, Çekoslovakya’yı örnek göstermektedirler. Emperyalizmin silahı olduğunu ifade ederler. Çokkültürlülüğün farklılıkların kabul edilmesini, saygı duyulmasını sağlamayacağını aksine çatışmaların daha da artmasına sebep olacağını ifade ederler (Çelik, 2008: 326-328). Çokkültürlülük ve kültürel zenginlik kavramlarının birbirine karıştırılmaması gerekir.

1.4.2. Çokkültürlülük ve Eğitim

Çokkültürlü eğitim öğrencilere dil, din, ırk, köken, kültür, sosyal sınıf gözetmeksizin eşit eğitim fırsatı verebilme düşüncesine dayanmaktadır. Ayrıca çokkültürlü eğitim, farklı dil, cinsiyet, kültür, etnik gruplardan olan öğrenciler aynı başarı deneyimi için eşit haklara sahip olsunlar diye okulda bir dönüşüm planlayan reform hareketidir (Banks & Mcgee, 2010: 25). Çokkültürlü eğitimin temel amacı öğrencilere eşit öğrenme fırsatları verecek şekilde okulları değiştirmektir. Kız-erkek, özel öğrenim gereksinimli, farklı etnik, sosyal gruplara ait öğrencilerin her birine akademik olarak eşit davranılacak şekilde okulların yapısı planlanmalıdır. Okullar bir sosyal sistem olarak ele alınmalıdır. Müfredat, yaklaşımlar, materyaller, inançlar ve ekip eğitim eşitliğini sağlayacak şekilde değiştirilmelidir (Banks & Mcgee, 2010: 1). Sadece tek bir öğeye yoğunlaşmak çokkültürlü eğitimi uygulamak anlamına gelmez (Banks & Mcgee, 2010: 25). Ancak ne var ki, farklı etnik, sosyal gruplara karşı olumsuz yaklaşan öğretmenlerin elinde çokkültürlü eğitim etkin olamayacaktır. Bu sebeple, etkili bir çokkültürlü eğitim için okuldaki sosyal ilişkileri, öğretmen-öğrenci ilişkilerini, sözel iletişimi de reforma sokmak gerekir (Banks & Mcgee, 2010: 23).

Banks, çokkültürlü eğitimin boyutlarını şöyle ele almıştır. Ön yargıyı azaltma, eşitlik pedagojisi, güçlendirilmiş okul kültürü ve sosyal yapı, kapsayıcı müfredat (Banks & Mcgee, 2010: 21). Kültürün eğitime ilgilendiren 4 temel konusu vardır. Birincisi görünmeyen kültür, ikincisi okul ve toplumda kültürel farklılıklar politikası,

üçüncüsü sosyal gruplarda doğal kültürel ve alt kültürel farklılıklar, dördüncüsü bireysel kültürel farklılıklardır (Banks & Mcgee, 2010: 38).

1960 ve 70'lerdeki toplumsal protestolar sırasında ortaya çıkmış çokkültürlü eğitim, tüm dünyada var olan uluslararası bir harekettir. Çokkültürlü eğitimin temel amacı, kişiye hem kendi kültüründe hem birleşmiş milletlerin makro kültüründe, hem de global dünyada gerekli tüm beceri ve bilgi ve tutumları kazanmasına yardım etmektir (Banks & Mcgee, 2010: 25).

Aşağıda, çok kültürlü eğitimde öğrenme ve öğretmenin temel ilkeleri sunulmuştur. Banks ve diğerleri (2001), Bennett (2001) ve Gay (1994)'in vardıkları sonuçlar şöyledir:

- Irkçılık, ön yargı, cinsiyet ayrımı ve diğer ayrımcılıklar bitmelidir.
- Öğrenme ortamında değişik kültürler olmalıdır.
- Çeşitli kültürlerin yaşanmışlıkları, mirasları, deneyimleri, bakış açıları birleştirilmelidir.
- Kültürel olarak farklı öğrenciler için okulda öğrenilenler ile gerçek hayatta olanlar ilişkilendirilmelidir.
- Herkes için eğitim eşitliği sağlanmalıdır.
- Kültürleri bağdaştırmak için bilimsel araştırmalar yapılmalıdır.
- Farklı kültürleri anlamak ve değer vermek için insancıl girişimlerde bulunulmalıdır.
- İçerik ve sürecin, yapı ve özün, eylem ve yansıtmanın, bilgi ve değerlerin, felsefe ve metodolojinin, eğitimsel anlamlarıyla birlikte ele alınmalıdır.
- Sistematik olarak değişim, gelişimsel bir süreçtir.
- Farklılıklar, eğitimi zenginleştirir.
- Öğretmenlerin, çeşitli kültürlerin özelliklerinin, öğrencilerin davranışlarını nasıl etkilediğini anlamaları için eğitimler verilmelidir.
- Öğrencilerin, bilginin sosyal olarak yapılandırıldığını kavrayabilmeleri için eğitim programları olmalıdır.
- Akademik başarıları ve öğrenci ilişkileri üzerinde etki eden bilgi, yetenek ve tutum gelişimlerini sağlamak için öğrencilerin gizil programlara katılmaları teşvik edilmelidir.

- Öğrencilerin, ırk ve etnik ilişkiler üzerindeki ön yargıları fark etmeleri ve başa çıkmaları gerekmektedir.
- Öğrenciler, ortak değerleri öğrenmelidirler.
- Eğitim yöneticileri, okulları eşit ekonomik koşullarda desteklemelidirler.
- Öğretmenler, çok yönlü öğretim ve değerlendirme tekniklerini kullanmayı öğrenmelidir (Polat & Kılıç, 2013: 360-361).

Çokkültürlü eğitimin amaçlarını çeşitli araştırmacılar şu şekilde belirtmişlerdir:

- *Akademik başarıyı artırmak (Dunn, 1997)*
- *Bireylerde önyargılara ilişkin eleştirel düşünmeyi sağlamak (Hohensee, Bisson, Derman-Sparks, 1992)*
- *Bireyleri kendine güvenen bir kimlik ile yapılandırmak, (Hohensee ve diğerleri, 1992)*
- *Farklı gruplar arasında iletişimi geliştirmek (Gay, 1994; Bohn ve Sleeter, 2000).*
- *Bireylerin farklılıkları olan başka bireylerle rahat, empatik bir etkileşim kurmalarını sağlamak, (Hohensee ve diğerleri, 1992)*
- *Bireylerin kendi değer ve tutumlarını açıklamasına fırsat vererek, saygı ve hoşgörüyü artırmak (Gay, 1994)*
- *Bireylerin, öz benlik ve özgüvenlerini geliştirerek bireylerin kendisiyle barışık olmasını sağlamak (Gay, 1994)*
- *Çokkültürlü bir ortamda uyum içinde yaşamayı öğretmek (Coşkun, 2006)*
- *Kültürel farkındalık sağlayarak, önyargıları kırmak (Dunn, 1997)*
- *Kültürel okuryazarlık becerisini geliştirmek (Gay, 1994)*
- *Okulda çoğulculuğu, eşitliği sağlamak (Bohn ve Sleeter, 2000).*
- *Okulda eleştirel düşünce ortamını sağlamak (Bohn ve Sleeter, 2000).*
- *Önyargıların, ayrımcılıkların olduğu yerlerde bireylere bunlarla mücadele etme kabiliyeti kazandırmak (Hohensee ve diğerleri, 1992).*
- *Temel beceri ve yeteneklerin paylaşımında işbirliği sağlamak (Gay, 1994) (Polat, 2009/1: 15).*

Öyle ki, çokkültürlü eğitim çeşitli eleştirilerle karşı karşıyadır. Bazı eleştirmenler çokkültürlü eğitimin etnik köken kültürünü desteklediği, ortak kültürü zayıflattığı,

tarihi saptırdığı ve toplumsal birliği bozduğu, ayırıcı olduğu, programdaki ana konuları zayıflattığı, ülkelerin sosyal, ekonomik ve siyasi yapılarını değiştirdiğini iddia eder. Bu eleştirilerin hepsini haksız saymak mümkün değildir (Yazıcı, Başol & Toprak, 2009: 231).

Aldridge, Calhoun ve Aman (2000)'ın yaptığı eleştirilere göre;

- Aynı milliyetten veya aynı coğrafi bölgeden olan veya aynı dili konuşan insanlar ortak kültüre sahiptir, bu sebeple başkalarının dâhil edilmesi çok zordur. Aynı kültürden gelen aileler aynı değerleri paylaşabilir.
- Ayrıca çocuk kitapları bile kültürden etkilenir ve o kültürü yansıtır. Bu durumda diğerlerinin anlaması zorlaşabilir.
- Çokkültürlü eğitim etnik veya ırkçılıkla ilgili konuları kapsar. Bu durum toplumda sorunlara sebep olabilir.
- Çokkültürlü eğitim, değişik kültürlere turistik geziler yapılarak anlaşılabilir.
- Çokkültürlü eğitim farklı bir konu alanı olarak öğretilmelidir.
- Çokkültürlü eğitim, eğitim programının sadece bir bölümüdür.
- Çokkültürlülük bölücülüğe sebep olabilir.
- Tek kültürlü toplumlarda, diğer kültürleri öğrenmek gerekmez.
- Çokkültürlü eğitim, bireylerin eğitiminin sonraki yıllarında öğrenilebilir.
- Çokkültürlü eğitim uygulamaları, ortak paylaşımları engelleyebilir.
- Çokkültürlü eğitim, tarihi gerçeklerin doğru öğrenilmesini olumsuz etkileyebilir.
- İnsanlar tek bir kültüre ait olmalıdır.
- Çokkültürlü eğitimle ilgili kaynaklar sınırlıdır (Cırık, 2008: 34-35).
- Görüldüğü üzere çokkültürlü eğitim ile ilgili tartışmalar devam etmektedir.

1.4.3. Çokkültürlü Eğitim ve Sosyal Bilgiler

Sosyal Bilgiler programı, Amerika Birleşik Devletlerindeki Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi 1992 yılında yaptıkları tanıma göre; sosyal, beşeri bilimleri ve vatandaşlık yeterliklerini geliştirmek amacındadır. Okul programı içinde Sosyal bilgiler, antropoloji, arkeoloji, ekonomi, coğrafya, tarih, hukuk, felsefe, siyaset bilimi psikoloji, din ve sosyolojinin ve beşeri bilimler, matematik ve doğa bilimlerinden yararlanarak sistematik ve eşgüdümlü bir çalışma sağlar. Sosyal bilgiler, en başta,

kültürel farklılıklar yaşanan demokratik bir toplumda, gençlere bilgiye dayalı mantıklı karar verebilme becerilerini geliştirmelidir (Ateş, 2017: 78-79). Sosyal bilgiler dersinin bizim eğitim programımız içindeki öncelikli amacı da topluma faydalı bireyler yetiştirmektir. Bu bağlamda düşünüldüğünde, sosyal bilgiler dersi içindeki kültür kazanımının önemi ortaya çıkmaktadır.

2005-2006 yılında yapılandırmacı anlayışa göre hazırlanmış olan 1-5 sınıf İlköğretim Eğitim Programı kültürel kazanımlar bağlamında incelendiğinde şunlar görülmektedir.

Hayat Bilgisi isimli dersin 292 kazanımınının 26'sı çokkültürlü eğitim ile bağdaştırılabilmektedir. Örneğin, farklı ülkelerdeki çocukların beslenme, giyim ve oyun tarzlarındaki değişiklikleri araştırır. Başkalarının duyarlılıklarına saygı göstererek kendi ihtiyaçlarını, isteklerini ve görüşlerini ifade eder.

- Sosyal Bilgiler dersinde toplam 93 kazanımın 16'sı çokkültürlü eğitimle ilişkilendirilebilmiştir. Örneğin, başkalarının duygu ve düşüncelerini saygı ile karşılar. Kültürel öğelerin, insanların bir arada yaşamasındaki önemini açıklar
- Sosyal bilgilerde 6. sınıfta "Güç Yönetim ve Toplum" öğrenme alanı, "Demokrasinin Serüveni" ünitesinde kazandırılacak beceri, hak ve özgürlüklere saygıdır.
- Sosyal Bilgiler dersi 7. sınıfta "Birey ve Toplum" öğrenme alanı ile "İletişim ve İnsan İlişkileri" ünitesinde kazanım farklılıklara saygıdır. Ayrıca 7.sınıf "Küresel Bağlantılar" ile "Ülkeler Arası Köprüler" ünitesindeki kazanım ise barıştır (Cırık, 2008: 36).

Bu bilgiler doğrultusunda ülkemizdeki Sosyal bilgiler dersinin hedefleri arasında kültürel çeşitliliğe saygı ve hoşgörü olduğunu söylemek mümkündür. Yukarıda daha önceleri de tartışıldığı gibi kültürel çeşitliliğin olması, çokkültürlü sayılmak için yetersizdir. Eğitim programlarımız, kültürel zenginliklerimizle gurur duymamız gerektiğini öğretmektedir. Ancak kültürel zenginliklerimiz olması çokkültürlü politika yâda çokkültürlü eğitim programımızın da olması anlamına gelmemektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

2.1. Araştırma Deseni

Bu çalışma nicel bir araştırmadır. İlişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli, önceden ya da hali hazırda olan bir durumu, olduğu şekilde betimlemek için kullanılan bir araştırma modelidir. Tarama modelinin bir türü olan ilişkisel tarama modelinde ise; iki ya da daha fazla sayıda değişkenin değişim varlıkları derecesi ortaya konur (Ekici, 2017: 4). Tarama çalışmaları, nispeten daha kalabalık örneklemelerde bir durum ya da olayla ilgili katılımcıların tutum, görüş, düşünce veya ilgi, beceri, yeteneklerini belirlemede kullanılır.

2.2. Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu İç Anadolu Bölgesi'nde Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesinde Sosyal Bilgiler Öğretmenliği lisans programlarında öğrenimlerine devam eden 1, 2, 3 ve 4. Sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Evrenin tamamı üniversite öğrenci işlerinden elde edilen listeye göre 160 kişiden oluşmaktadır. Ancak, evrendeki üyelerin tamamına ulaşıp örnekleme yapılamadığından kolay ulaşılabılır örnekleme yöntemine başvurulmuştur. Kolay ulaşılabılır örnekleme yöntemi ile bu çalışmaya derslerde ulaşılabilen 130 öğrenci katılmıştır. Bunlardan ise 24'ü erkek, 106'sı ise kadındır.

2.3. Araştırma Süreci

Veri toplama, öğretmen adaylarının aldıkları derslere giren öğretim elemanlarından yardımı alınarak sınıf ortamında yapılmıştır. Tüm sınıfların derslerine giren farklı öğretim elemanları ile iletişime geçilip ders öncesi veya sonrasında veri toplanması

için izin alınmıştır. Bir A4 soru kâğıdı şeklinde hazırlanan ölçek öğretim elemanlarıyla birlikte derste yani grup ortamında uygulanmıştır. Gönüllü olan ve derse gelmiş olan öğrencilere verilen anketler ortalama 15 dakikada doldurulmuştur. Doldurulan veri toplama araçları öğrencilerden anında teslim alınarak kapalı zarflara koyulmuştur. Öğrencilerden araştırmaya katılım için imzalı izin formları da toplanmış ve soru kitapçıklarından ayrı zarflar içerisinde muhafaza edilerek öğrencilerin verdiği bilgilerin gizlilik ve güvenliği sağlanmıştır. Veri toplama süreci 2019-2020 güz döneminde ortalama olarak 2 ayda tamamlanmıştır.

2.4. Veri Toplama Aracı

2.4.1. Çokkültürlü Eğitim Tutum Ölçeği (ÇKTÖ)

Öğretmen adaylarının çokkültürlü eğitime yönelik tutumları belirlemek için Jojeph G. Ponterotto (1998) önderliğinde bir grup araştırmacı tarafından geliştirilen, Başol, Toprak ve Yazıcı tarafından Türkçe'ye uyarlanan "Öğretmenlerin Çokkültürlü Eğitim Tutum Ölçeği" (ÇKTÖ) kullanılmıştır. Bu ölçek, 5'li likert tipinde toplam 20 maddeden oluşan tek faktörlü bir ölçme aracıdır. Ölçek farklı gruplardan öğretmen adayları ile kullanmaya uygun olup ortalama puan üzerinden değerlendirilmektedir. Kesinlikle katılıyorum ifadesi en yüksek, katılmıyorum ifadesi en düşük puana denk gelmektedir. Buna göre yüksek ortalama puanlar olumlu, düşük ortalama puanlar ise olumsuz tutumlara işaret etmektedir. Ölçek 13 pozitif ve 7 negatif ifadelili toplam 20 maddeden oluşmaktadır.

2.4.2. Kültürel Zekâ Ölçeği (KZÖ)

Ayrıca bu çalışmada İlhan ve Çetin tarafından Türkçe'ye uyarlanan Kültürel Zekâ Ölçeği (KZÖ) kullanılmıştır. Kültürel Zekâ Ölçeği 5'li likert tipi bir ölçek olmakla birlikte üniversite öğrencilerinin de kültürel zekâlarını belirlemeye yöneliktir. 'Kesinlikle katılmıyorum' ile 'kesinlikle katılıyorum' arasında puanlama yapılmaktadır. 20 maddeden oluşur ve dört faktörlü bir yapıya sahiptir. İlk dört madde birinci faktör, *üst biliş*; sonraki 6 madde ikinci faktör *biliş*; ardından 5 madde üçüncü faktör *motivasyon* ve son 5 madde dördüncü faktör *davranış* olarak nitelendirilmektedir. Ölçekte ters madde yoktur; düşük puan düşük kültürel zekâ düzeyini göstermektedir.

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan Öğretmenlerin Çokkültürlü Eğitim Tutum Ölçeği ve Kültürel Zekâ Ölçeğinin yanında bu tutumlarla ilgili çeşitli demografik değişkenler hakkında bilgi toplamak için sorular sorulmuştur. Aile gelir durumu, cinsiyet, anne ve baba meslekleri hakkında bilgi elde etmeye yöneliktir.

2.5. Veri Analizi

Veri toplama işlemi tamamlandıktan sonra, doldurulan soru kitapçıkları tek tek incelenmiş, SPSS21 paket programına veri girişi yapıldıktan ve düzenlendikten sonra kayıp verilerin tespiti yapılmış ve rastgele dağılıp dağılmadığı analiz edilmiştir. Kayıp verilerin rastgele dağıldığı tespit edilmiş ve veri toplama araçlarından kaynaklanan kayıp değer olmadığı saptanmıştır. Çokkültürlü eğitime yönelik tutum ölçeğinden alınan sonuçlar için normallik testleri yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda cinsiyet değişkeni Skewness değeri -1.353 kurtosis değeri 1.435, sınıf değişkeni Skewness değeri -,731, kurtosis değeri, 211, Anne meslek değişkeni Skewness değeri, 198, kurtosis değeri -2,538 baba meslek Skewness değeri 1,153 kurtosis değeri, 314, aylık gelir Skewness değeri, 203 kurtosis değeri -,936 olarak bulunmuştur. Literatürde skewness ve kurtosis değerleri -1,500 ile +1,500 değerleri arasında bulunması parametrik dağılım gösterdiği kabul edilebilir şeklinde-dir. Bu sonuca göre cinsiyet değişkenine bağımsız örneklem t testi sınıf, anne meslek, baba meslek ve aylık gelir değişkenlerine ANOVA uygulanmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

3.1. Cinsiyet Değişkeni ve Çokkültürlü Eğitim Tutum Ölçeği Analizine İlişkin Bulgular

Kadın ve erkek öğretmen adaylarının çokkültürlü eğitim tutumları arasında cinsiyete göre herhangi anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Kadın öğretmen adaylarının tutum ortalaması 70,71 olurken, erkek öğretmen adaylarının tutum ortalaması 69,62 olarak bulunmuştur.

Tablo 1: Cinsiyet Değişkeni ve Çokkültürlü Eğitim Tutum Ölçeği Analiz Tablosu

Cinsiyet/çktö	N	X	SS	Sd	T	p
Kadın	89	70,71	11,73	111	,410	,682
Erkek	24	69,62	11,03			

3.2. Cinsiyet Değişkeni ve Kültürel Zekâ Üstbilis Analizine İlişkin Bulgular

Kadın öğretmen adaylarının farklı kültürlerden insanlarla etkileşim kurarken ki farkındalıklarının ortalaması $16,50 \pm 2,07$ bulunurken, erkek öğretmen adaylarının ortalaması $15,08 \pm 2,94$ olarak bulunmuştur. Bağımsız örneklerde t test analiz sonuçları, kadın öğretmen adaylarının farkındalık puanları ile erkek öğretmen adaylarının farkındalık puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğunu ortaya koymuştur. Kadın öğretmen adaylarının farkındalık düzeyleri erkek öğretmen adaylarına göre daha yüksektir.

Tablo 2: Cinsiyet Değişkeni ve Kültürel Zekâ Üstbilis Analiz Tablosu

Cinsiyet/kzöüstbilis	N	X	SS	Sd	T	p
Kadın	89	16,50	2,07	111	2,705	,008
Erkek	24	15,08	2,94			

3.3. Cinsiyet Değişkeni ve Kültürel Zekâ Biliş Analizine İlişkin Bulgular

Kadın öğretmen adaylarının farklı kültürler hakkındaki bilgilerinin farkındalıklarının ortalaması $19,13 \pm 4,13$ bulunurken, erkek öğretmen adaylarının ortalaması $18,20 \pm 5,22$ olarak bulunmuştur. Bağımsız örneklerde t test analiz sonuçları, kız öğretmen adaylarının farklı kültürler hakkındaki bilgilerinin farkındalık puanları ile erkek öğretmen adaylarının farkındalık puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığını ortaya koymuştur.

Tablo 3: Cinsiyet Değişkeni ve Kültürel Zekâ Biliş Analiz Tablosu

Cinsiyet/kzbiliş	N	X	SS	Sd	T	p
Kadın	89	19,13	4,13	111	,919	,360
Erkek	24	18,20	5,22			

3.4. Cinsiyet Değişkeni ve Kültürel Zekâ Motivasyon Analizine İlişkin Bulgular

Kadın öğretmen adaylarının farklı kültürlerden insanlarla etkileşim kurarken ki güven, zevk ve alışabilme durumlarının puan ortalaması $19,10 \pm 5,22$ bulunurken, erkek öğretmen adaylarının ortalaması $17,83 \pm 3,57$ olarak bulunmuştur. Bağımsız örneklerde t test analiz sonuçları, kadın öğretmen adaylarının farkındalık puanları ile erkek öğretmen adaylarının farkındalık puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığını ortaya koymuştur.

Tablo 4: Cinsiyet Değişkeni ve Kültürel Zekâ Motivasyon Analiz Tablosu

Cinsiyet/kzmotivasyon	N	X	SS	Sd	T	p
Kadın	89	19,10	5,22	111	1,118	,266
Erkek	24	17,83	3,57			

3.5. Cinsiyet Değişkeni ve Kültürel Zekâ Davranış Analizine İlişkin Bulgular

Kadın öğretmen adaylarının kültürlerarası etkileşimde bulunurken ki davranışlarının puan ortalaması $11,05 \pm 2,28$ bulunurken, erkek öğretmen adaylarının kültürlerarası etkileşimde bulunurken ki davranışlarının puan ortalaması $10,79 \pm 2,46$ olarak bulunmuştur. Bağımsız örneklerde t test analiz sonuçları, kadın öğretmen adaylarının davranış puanları ile erkek öğretmen adaylarının farkındalık puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığını ortaya koymuştur.

Tablo 5: Cinsiyet Değişkeni ve Kültürel Zekâ Davranış Analiz Tablosu

Cinsiyet/kzdavranış	N	X	SS	Sd	T	P
Kadın	89	11,05	2,28	111	1,505	,135
Erkek	24	10,79	2,46			

3.6. Cinsiyet Değişkeni ve Kültürel Zekâ Toplam Analizine İlişkin Bulgular

Tablo 6’da görüldüğü gibi kız öğretmen adaylarının kültürel zekâ ölçeğine verdikleri cevapların puan ortalaması $74,83 \pm 13,19$ bulunurken, erkek öğretmen adaylarının puan ortalaması $68,91 \pm 11,71$ olarak bulunmuştur. Bağımsız örneklerde t test analiz sonuçları, kadın öğretmen adaylarının kültürel zekâ puanları ile erkek öğretmen adaylarının kültürel zekâ puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğunu ortaya koymuştur. Kadın öğretmen adaylarının kültürel zekâ düzeyleri, erkek öğretmen adaylarının kültürel zekâ düzeylerinden daha yüksek çıkmıştır.

Tablo 6: Cinsiyet Değişkeni ve Kültürel Zekâ Toplam Analiz Tablosu

Cinsiyet/kztoplamlam	N	X	SS	Sd	T	p
Kadın	89	74,83	13,19	111	1,993	,049
Erkek	24	68,91	11,71			

3.7. Sınıf Değişkeni ve Çokkültürlü Eğitim Tutum Ölçeği Analizine İlişkin Bulgular

Tablo 7’de görüldüğü gibi, sınıf değişkeni açısından çokkültürlülük puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık belirlenmiştir. Çokkültürlülük puanlarının ortalaması, Birinci sınıf öğrencilerin $\bar{X} = 72,94$, ikinci sınıfların ortalaması $\bar{X} = 68,58$, üçüncü sınıfların ortalaması $\bar{X} = 70,50$ olarak bulunmuştur.

Tablo 7: Sınıf Değişkeni ve Çokkültürlü Eğitim Tutum Ölçeği Analiz Tablosu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı fark
Gruplararası	397,672	2	198,836	1,503	,227	,
Gruplarıçi	14552,559	110	132,296			
Toplam	14950,230	112				

Anova/sınıf çktötoplamlam

3.8. Sınıf Değişkeni ve Kültürel Zekâ Üstbiliş Analizine İlişkin Bulgular

Tablo 8 'de görüldüğü gibi, sınıf değişkeni açısından kültürel zekâ üstbiliş alt boyutu puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık belirlenmiştir. Kültürel zekâ üstbiliş alt boyutu puanlarının ortalaması, Birinci sınıf öğrencilerin $\bar{X} = 15,70$, ikinci sınıfların ortalaması $\bar{X} = 16,31$, üçüncü sınıfların ortalaması $\bar{X} = 16,67$ olarak bulunmuştur.

Tablo 8: Sınıf Değişkeni ve Kültürel Zekâ Üstbiliş Analiz Tablosu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı fark
Gruplararası	16,169	2	8,085	1,477	,233	,
Gruplarıçi	602,149	110	5,474			
Toplam	618,319	112				

Anova/sınıf kzüstbiliş

3.9. Sınıf Değişkeni ve Kültürel Zekâ Biliş Analizine İlişkin Bulgular

Tablo 9'da görüldüğü gibi, sınıf değişkeni açısından kültürel zekâ biliş alt boyutu puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık belirlenmiştir. Kültürel zekâ biliş alt boyutu puanlarının ortalaması, Birinci sınıf öğrencilerin $\bar{X} = 19,00$, ikinci sınıfların ortalaması $\bar{X} = 18,35$, üçüncü sınıfların ortalaması $\bar{X} = 19,85$ olarak bulunmuştur.

Tablo 9: Sınıf Değişkeni ve Kültürel Zekâ Biliş Analiz Tablosu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı fark
Gruplararası	40,159	2	20,079	1,049	.,354	,
Gruplarıçi	2106,408	110	19,149			
Toplam	2146,566	112				

Anova/sınıf kzbiliş

3.10. Sınıf Değişkeni ve Kültürel Zekâ Motivasyon Analizine İlişkin Bulgular

Tablo 10'da görüldüğü gibi, sınıf değişkeni açısından kültürel zekâ motivasyon alt boyutu puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık belirlenmiştir. Kültürel zekâ motivasyon alt boyutu puanlarının ortalaması, Birinci sınıf öğrencilerin $\bar{X} = 19,27$, ikinci sınıfların ortalaması $\bar{X} = 18,02$, üçüncü sınıfların ortalaması $\bar{X} = 19,64$ olarak bulunmuştur.

Tablo 10: Sınıf Değişkeni ve Kültürel Zekâ Motivasyon Analiz Tablosu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı fark
Gruplararası	57,100	2	28,550	1,176	,312	,
Gruplariçi	2670,705	110	24,279			
Toplam	2727,805	112				

Anova/sınıf kzmotivasyon

3.11. Sınıf Değişkeni ve Kültürel Zekâ Davranış Analizine İlişkin Bulgular

Tablo 11’de görüldüğü gibi, sınıf değişkeni açısından kültürel zekâ davranış alt boyutu puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık belirlenmiştir. Kültürel zekâ davranış alt boyutu puanlarının ortalaması, Birinci sınıf öğrencilerin $\bar{X} = 19,10$, ikinci sınıfların ortalaması $\bar{X} = 18,93$, üçüncü sınıfların ortalaması $\bar{X} = 21,39$ olarak bulunmuştur.

Tablo 11: Sınıf Değişkeni ve Kültürel Zekâ Davranış Analiz Tablosu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı fark
Gruplararası	120,021	2	60,011	1,354	,262	,
Gruplariçi	4875,059	110	44,319			
Toplam	4995,080	112				

Anova/sınıf kzdavranış

3.12. Sınıf Değişkeni ve Kültürel Zekâ Toplam Analizine İlişkin Bulgular

Tablo 12’de görüldüğü gibi, sınıf değişkeni açısından kültürel zekâ toplam puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık belirlenmiştir. Kültürel zekâ toplam puanlarının ortalaması, Birinci sınıf öğrencilerin $\bar{X} = 73,08$, ikinci sınıfların ortalaması $\bar{X} = 71,62$, üçüncü sınıfların ortalaması $\bar{X} = 77,57$ olarak bulunmuştur.

Tablo 12: Sınıf Değişkeni ve Kültürel Zekâ Toplam Analiz Tablosu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı fark
Gruplararası	638,747	2	319,373	1,899	,155	,
Gruplariçi	18496,864	110	168,153			
Toplam	19135,611	112				

Anova/sınıf kztoplam

3.13. Baba Meslek ve Çokkültürlü Eğitim Tutum Ölçeği Analizine İlişkin

Bulgular

Tablo 13’de görüldüğü gibi, baba mesleği değişkeni açısından çokkültürlülük puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık belirlenmiştir. Çokkültürlülük puanlarının ortalaması, Baba mesleği memur olan öğrencilerin $\bar{X} = 67,66$, emekli olanların ortalaması $\bar{X} = 70,59$, serbest meslek olanların ortalaması $\bar{X} = 70,88$, işçi olanların ortalaması $\bar{X} = 70,11$ olarak bulunmuştur.

Tablo 13: Baba Meslek ve Çokkültürlü Eğitim Tutum Ölçeği Analiz Tablosu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı fark
Gruplararası	83,400	3	27,800	,204	,894	,
Gruplarıçi	14866,830	109	136,393			
Toplam	14950,230	112				

Anova/babameslk çktötoplamlar

3.14. Baba Meslek ve Kültürel Zekâ Üstbilis Analizine İlişkin Bulgular

Tablo 14’de görüldüğü gibi, baba mesleği değişkeni açısından kültürel zekâ üstbilis alt boyutu puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık belirlenmiştir. Kültürel zekâ üstbilis alt boyutu puanlarının ortalaması, Baba mesleği memur olan öğrencilerin $\bar{X} = 15,88$, emekli olanların ortalaması $\bar{X} = 16,18$, serbest meslek olanların ortalaması $\bar{X} = 16,23$, işçi olanların ortalaması $\bar{X} = 16,33$ olarak bulunmuştur.

Tablo 14: Baba Meslek ve Kültürel Zekâ Üstbilis Analiz Tablosu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı fark
Gruplararası	1,126	3	,375	,066	,978	,
Gruplarıçi	617,192	109	5,662			
Toplam	618,319	112				

Anova/babameslk kzüstbilis

3.15. Baba Meslek ve Kültürel Zekâ Bilis Analizine İlişkin Bulgular

Tablo 15’de görüldüğü gibi, baba mesleği değişkeni açısından kültürel zekâ bilis alt boyutu puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık belirlenmiştir. Kültürel zekâ bilis alt boyutu puanlarının ortalaması, Baba mesleği memur olan öğrencilerin $\bar{X} =$

19,22, emekli olanların ortalaması $\bar{X} = 18,81$, serbest meslek olanların ortalaması $\bar{X} = 19,14$, işçi olanların ortalaması $\bar{X} = 17,66$ olarak bulunmuştur.

Tablo 15: Baba Meslek ve Kültürel Zekâ Biliş Analiz Tablosu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı fark
Gruplararası	18,422	3	6,141	,315	,815	,
Gruplarıçi	2128,145	109	19,524			
Toplam	2146,566	112				

Anova/babameslk kzbiliş

3.16. Baba Meslek ve Kültürel Zekâ Motivasyon Analizine İlişkin Bulgular

Tablo 16’da görüldüğü gibi, baba mesleği değişkeni açısından kültürel zeka motivasyon alt boyutu puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık belirlenmiştir. Kültürel zekâ biliş alt boyutu puanlarının ortalaması, Baba mesleği memur olan öğrencilerin $\bar{X} = 19,88$, emekli olanların ortalaması $\bar{X} = 19,34$, serbest meslek olanların ortalaması $\bar{X} = 18,38$, işçi olanların ortalaması $\bar{X} = 19,11$ olarak bulunmuştur.

Tablo 16: Baba Meslek ve Kültürel Zekâ Motivasyon Analiz Tablosu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı fark
Gruplararası	31,952	3	10,651	,431	,731	,
Gruplarıçi	2695,854	109	24,733			
Toplam	2727,805	112				

Anova/babameslk kzmotivasyon

3.17. Baba Meslek ve Kültürel Zekâ Davranış Analizine İlişkin Bulgular

Tablo 17’de görüldüğü gibi, baba mesleği değişkeni açısından kültürel zekâ davranış alt boyutu puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık belirlenmiştir. Kültürel zekâ biliş alt boyutu puanlarının ortalaması, Baba mesleği memur olan öğrencilerin $\bar{X} = 18,44$, emekli olanların ortalaması $\bar{X} = 19,25$, serbest meslek olanların ortalaması $\bar{X} = 20,53$, işçi olanların ortalaması $\bar{X} = 19,00$ olarak bulunmuştur.

Tablo 17: Baba Meslek ve Kültürel Zekâ Davranış Analiz Tablosu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı fark
Gruplararası	129,207	3	43,069	,965	,412	,
Gruplarıçi	4865,873	109	44,641			
Toplam	4995,080	112				

Anova/babameslk kzdavranış

3.18. Baba Meslek ve Kültürel Zekâ Toplam Analizine İlişkin Bulgular

Tablo 18’de görüldüğü gibi, baba mesleği değişkeni açısından kültürel zekâ toplam puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık belirlenmiştir. Kültürel zekâ biliş alt boyutu puanlarının ortalaması, Baba mesleği memur olan öğrencilerin $\bar{X} = 73,44$, emekli olanların ortalaması $\bar{X} = 72,58$, serbest meslek olanların ortalaması $\bar{X} = 74,30$, işçi olanların ortalaması $\bar{X} = 72,11$ olarak bulunmuştur.

Tablo 18: Baba Meslek ve Kültürel Zekâ Toplam Analiz Tablosu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı fark
Gruplararası	83,511	3	27,837	,159	,923	,
Gruplarıçi	19052,100	109	174,790			
Toplam	19135,611	112				

Anova/babameslk kztoplam

3.19. Anne Meslek ve Çokkültürlü Eğitim Tutum Ölçeği Analizine İlişkin Bulgular

Tablo 19’da görüldüğü gibi, anne mesleği değişkeni açısından çokkültürlülük puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık belirlenmiştir. Çokkültürlülük puanlarının ortalaması, Anne mesleği ev hanımı olan öğrencilerin $\bar{X} = 70,82$, işçi olanların ortalaması $\bar{X} = 70,00$, öğretmen olanların ortalaması $\bar{X} = 64,60$, emekli olanların ortalaması $\bar{X} = 68,00$ olarak bulunmuştur.

Tablo 19: Anne Meslek ve Çokkültürlü Eğitim Tutum Ölçeği Analiz Tablosu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı fark
Gruplararası	198,145	3	66,048	,488	,691	,
Gruplarıçi	14752,085	109	135,340			
Toplam	14950,230	112				

Anova/ annemeslk çktötoplam

3.20. Anne Meslek ve Kültürel Zekâ Üst Biliş Analizine İlişkin Bulgular

Tablo 20’de görüldüğü gibi, anne mesleği değişkeni açısından kültürel zeka üst biliş alt boyut puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık belirlenmiştir. Kültürel zekâ üst biliş alt boyut puanlarının ortalaması, anne mesleği ev hanımı olan öğrencilerin $\bar{X} = 16,29$, işçi olanların ortalaması $\bar{X} = 14,50$, öğretmen olanların ortalaması $\bar{X} = 15,20$, emekli olanların ortalaması $\bar{X} = 15,50$ olarak bulunmuştur.

Tablo 20: Anne Meslek Ve Kültürel Zekâ Üst biliş Analiz Tablosu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı fark
Gruplararası	12,759	3	4,253	,766	,516	,
Gruplarıçi	605,560	109	5,556			
Toplam	618,319	112				

Anova/ annemeslk kzüstbiliş

3.21. Anne Meslek ve Kültürel Zekâ Biliş Analizine İlişkin Bulgular

Tablo 21’de görüldüğü gibi, anne mesleği değişkeni açısından kültürel zekâ biliş alt boyut puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık belirlenmiştir. Kültürel zekâ üstbiliş alt boyut puanlarının ortalaması, anne mesleği ev hanımı olan öğrencilerin $\bar{X} = 19,12$, işçi olanların ortalaması $\bar{X} = 15,50$, öğretmen olanların ortalaması $\bar{X} = 18,00$, emekli olanların ortalaması $\bar{X} = 15,00$ olarak bulunmuştur.

Tablo 21: Anne Meslek ve Kültürel Zekâ Biliş Analiz Tablosu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı fark
Gruplararası	62,691	3	20,897	1,093	,355	,
Gruplarıçi	2083,875	109	19,118			
Toplam	2146,566	112				

Anova/ annemeslk kzbiliş

3.22. Anne Meslek ve Kültürel Zekâ Motivasyon Analizine İlişkin Bulgular

Tablo 22’de görüldüğü gibi, anne mesleği değişkeni açısından kültürel zeka motivasyon alt boyut puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık belirlenmiştir. Kültürel zeka motivasyon alt boyut puanlarının ortalaması, anne mesleği ev hanımı olan öğrencilerin $\bar{X} = 18,88$, işçi olanların ortalaması $\bar{X} = 17,00$, öğretmen olanların ortalaması $\bar{X} = 18,60$, emekli olanların ortalaması $\bar{X} = 17,50$ olarak bulunmuştur.

Tablo 22: Anne Meslek ve Kültürel Zekâ Motivasyon Analiz Tablosu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı fark
Gruplararası	7,490	3	2,497	,100	,960	,
Gruplarıçi	2720,315	109	24,957			
Toplam	2727,805	112				

Anova/ annemeslk kzmotivasyon

3.23. Anne Meslek ve Kültürel Zekâ Davranış Analizine İlişkin Bulgular

Tablo 23’de görüldüğü gibi, anne mesleği değişkeni açısından kültürel zeka davranış alt boyut puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık belirlenmiştir. Kültürel zeka davranış alt boyut puanlarının ortalaması, anne mesleği ev hanımı olan öğrencilerin $\bar{X} = 19,77$, işçi olanların ortalaması $\bar{X} = 17,00$, öğretmen olanların ortalaması $\bar{X} = 18,00$, emekli olanların ortalaması $\bar{X} = 17,00$ olarak bulunmuştur.

Tablo 23: Anne Meslek ve Kültürel Zekâ Davranış Analiz Tablosu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı fark
Gruplararası	43,166	3	14,389	,317	,813	,
Gruplarıçi	4951,913	109	45,430			
Toplam	4995,080	112				

Anova/ annemeslk kzdavranış

3.24. Anne Meslek ve Kültürel Zekâ Toplam Analizine İlişkin Bulgular

Tablo 24’de görüldüğü gibi, anne mesleği değişkeni açısından kültürel zeka toplam puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık belirlenmiştir. Kültürel zekâ toplam puanlarının ortalaması, anne mesleği ev hanımı olan öğrencilerin $\bar{X} = 74,08$, işçi olanların ortalaması $\bar{X} = 64,00$, öğretmen olanların ortalaması $\bar{X} = 69,80$, emekli olanların ortalaması $\bar{X} = 66,00$ olarak bulunmuştur.

Tablo 24: Anne Meslek ve Kültürel Zekâ Toplam Analiz Tablosu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı fark
Gruplararası	396,589	3	132,196	,769	,514	,
Gruplarıçi	18739,021	109	171,918			
Toplam	19135,611	112				

Anova/ annemeslk kztotlam

3.25. Aylık Gelir ve Çokkültürlü Eğitim Tutum Ölçeğine İlişkin Bulgular

Tablo 25’da görüldüğü gibi, aylık gelir değişkeni açısından çokkültürlülük puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık belirlenmiştir. çokkültürlülük puanlarının ortalaması, aylık geliri 0 – 2000 TL arası olanlar $\bar{X} = 71,25$, 2001 – 4000 olanların ortalaması $\bar{X} = 71,46$, 4001 – 6000 arası olanların ortalaması $\bar{X} = 67,57$, 6001 – 10000 arası olanların ortalaması $\bar{X} = 63,00$, 10000 ve üstü $\bar{X} = 68,00$ olarak bulunmuştur.

Tablo 25: Aylık Gelir ve Çokkültürlü Eğitim Tutum Ölçeği Analiz Tablosu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı fark
Gruplararası	487,868	4	121,967	,911	,460	,
Gruplariçi	14462,362	108	133,911			
Toplam	14950,230	112				

Anova/ aylık gelir çktötoplam

3.26. Aylık Gelir ve Kültürel Zekâ Üst Biliş Analizine İlişkin Bulgular

Tablo 26’da görüldüğü gibi, aylık gelir değişkeni açısından kültürel zekâ üstbiliş altboyut puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık belirlenmiştir. Kültürel zekâ üstbiliş altboyut puanlarının ortalaması, aylık geliri 0 – 2000 TL arası olanlar $\bar{X} = 16,50$, 2001 – 4000 olanların ortalaması $\bar{X} = 16,18$, 4001 – 6000 arası olanların ortalaması $\bar{X} = 15,42$, 6001 – 10000 arası olanların ortalaması $\bar{X} = 16,60$, 10000 ve üstü $\bar{X} = 16,50$ olarak bulunmuştur.

Tablo 26: Aylık Gelir ve Kültürel Zekâ Üstbiliş Analiz Tablosu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı fark
Gruplararası	12,207	4	3,052	,544	,704	,
Gruplariçi	606,112	108	5,612			
Toplam	618,39	112				

Anova/ aylık gelir kzüstbiliş

3.27. Aylık Gelir ve Kültürel Zeka Biliş Analizine İlişkin Bulgular

Tablo 27’de görüldüğü gibi, aylık gelir değişkeni açısından kültürel zekâ biliş alt boyut puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık belirlenmiştir. Kültürel zekâ biliş alt boyut puanlarının ortalaması, aylık geliri 0 – 2000 TL arası olanlar $\bar{X} = 18,46$, 2001 – 4000 olanların ortalaması $\bar{X} = 19,46$, 4001 – 6000 arası olanların

ortalaması $\bar{X} = 18,14$, 6001 – 10000 arası olanların ortalaması $\bar{X} = 20,00$, 10000 ve üstü $\bar{X} = 19,50$ olarak bulunmuştur.

Tablo 27: Aylık Gelir ve Kültürel Zekâ Biliş Analiz Tablosu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı fark
Gruplararası	28,650	4	7,163	,365	,833	,
Gruplarıçi	2117,915	108	19,610			
Toplam	2146,566	112				

Anova/ aylık gelir kzbiliş

3.28. Aylık Gelir ve Kültürel Zekâ Motivasyon Analizine İlişkin Bulgular

Tablo 28’de görüldüğü gibi, aylık gelir değişkeni açısından kültürel zeka motivasyon alt boyut puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık belirlenmiştir. kültürel zeka motivasyon alt boyut puanlarının ortalaması, aylık geliri 0 – 2000 TL arası olanlar $\bar{X} = 18,28$, 2001 – 4000 olanların ortalaması $\bar{X} = 19,28$, 4001 – 6000 arası olanların ortalaması $\bar{X} = 18,71$, 6001 – 10000 arası olanların ortalaması $\bar{X} = 18,40$, 10000 ve üstü $\bar{X} = 16,00$ olarak bulunmuştur.

Tablo 28: Aylık Gelir Kültürel Zekâ Motivasyon Analiz Tablosu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı fark
Gruplararası	39,096	4	9,774	,393	,814	,
Gruplarıçi	26888,709	108	24,895			
Toplam	2727,805	112				

Anova/ aylık gelir kzmotivasyon

3.29. Aylık Gelir ve Kültürel Zekâ Davranış Analizine İlişkin Bulgular

Tablo 29’da görüldüğü gibi, aylık gelir değişkeni açısından kültürel zekâ davranış alt boyut puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık belirlenmiştir. Kültürel zekâ davranış alt boyut puanlarının ortalaması, aylık geliri 0 – 2000 TL arası olanlar $\bar{X} = 18,25$, 2001 – 4000 olanların ortalaması $\bar{X} = 20,60$, 4001 – 6000 arası olanların ortalaması $\bar{X} = 18,35$, 6001 – 10000 arası olanların ortalaması $\bar{X} = 18,00$, 10000 ve üstü $\bar{X} = 17,50$ olarak bulunmuştur.

Tablo 29: Aylık Gelir Kültürel Zekâ Davranış Analiz Tablosu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı fark
Gruplararası	131,747	4	32,937	,731	,572	,
Gruplarıçi	4863,333	108	45,031			
Toplam	4995,080	112				

Anova/ aylık gelir kzdavranış

3.30. Aylık Gelir ve Kültürel Zekâ Toplam Analizine İlişkin Bulgular

Tablo 30'da görüldüğü gibi, aylık gelir değişkeni açısından kültürel zekâ toplam puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık belirlenmiştir. Kültürel zeka toplam puanlarının ortalaması, aylık geliri 0 – 2000 TL arası olanlar $\bar{X} = 71,90$, 2001 – 4000 olanların ortalaması $\bar{X} = 75,33$, 4001 – 6000 arası olanların ortalaması $\bar{X} = 70,64$, 6001 – 10000 arası olanların ortalaması $\bar{X} = 73,00$, 10000 ve üstü $\bar{X} = 69,50$ olarak bulunmuştur.

Tablo 30: Aylık Gelir Kültürel Zekâ Toplam Analiz Tablosu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı fark
Gruplararası	429,844	4	107,461	,620	,649	,
Gruplarıçi	18705,766	108	173,202			
Toplam	19135,611	112				

Anova/ aylık gelir kztoplam

SONUÇ

Yapılan çalışmanın sonucuna göre cinsiyet değişkeni göz önünde bulundurulduğunda, kadın öğretmen adaylarının çokkültürlü eğitim tutumları ve erkek öğretmen adaylarının tutumları arasında herhangi bir anlamlı farklılık bulunamamıştır. Ancak yine cinsiyet faktörüyle kültürel zekâyı karşılaştırdığımızda kadın öğretmen adaylarının erkek öğretmen adaylarına göre kültürel zekâlarının yüksek olduğu belirlenmiştir. Kısacası çokkültürlü eğitim tutumlarında cinsiyete göre bir şey değişmezken, kültürel zekâ düzeylerinde cinsiyete göre fark vardır ve bu durum kadınlar lehinedir. Aynı şekilde Özdemir ve Dil 'in Çankırı'da liselerde görev yapan öğretmenler üzerinde yaptıkları çalışma sonucunda da çok kültürlü eğitim tutumu, cinsiyete, göre farklılık göstermediği belirlenmiştir (Özdemir & Dil, 2013: 218). Toprak, Başol ve Yazıcı'nın yaptığı çalışmada, cinsiyet değişkeni göç önünde bulundurulduğunda çokkültürlü eğitim tutumlarında farklılaşma olmadığı bulunmuştur (Yazıcı, Başol, & Toprak, 2009: 229). Ancak Kimzan ve Arıkan'ın yaptığı çalışmada öğretmen adaylarının bu tutumlarında, cinsiyetine göre anlamlı farklar vardır (Kimzan & Arıkan, 2018: 671). Aynı şekilde Özdemir ve Koçak'ın yaptığı çalışmada kadınların kültürel zekâyı göre standardize edilmiş çok kültürlü eğitime yönelik tutumlarının erkeklerden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgu, Demircioğlu, Tortop ve Özdemir'in çalışmasında ulaştığı sonuçlara göre kadınlar erkeklerden daha olumlu tutuma sahiptirler. Ayrıca kadın ve erkeklerin kültürel zekâları incelendiğinde, çok kültürlü eğitim tutumları anlamlı bir şekilde kadınlar lehinedir. Cinsiyet, kültürel zekâyı göre standartlaştırılmıştır ve de çok kültürlü eğitim tutum puanları üzerinde anlamlı bir farklılık vardır. Bununla birlikte demografik değişkenler ile kültürel zekanın üç boyutu (üst biliş, motivasyon ve davranış) ve çok kültürlü eğitim tutumu anlamlı yordayıcılardır (Koçak & Özdemir, 2015: 1362).

Yaptığımız çalışma sonucunda kültürel zekânın sınıf düzeyine göre değişmediğini belirlenmiştir. Ve yine aynı şekilde çokkültürlü eğitim tutumlarının da katılımcıların okuduğu sınıfa göre değişmediği görülmüştür. Bu durum Konate'in yaptığı çalışma sonuçlarıyla da uyum sağlamaktadır. Konate çalışmasını 20-30 yaş arasındaki kişilere uygulamıştır. Ve sonuçlara göre Kültürel zekânın tüm alt boyutlarıyla (üst bilişsel, bilişsel, motivasyonel, davranışsal) yaş arasında anlamlı bir farklılık tespit edememiştir (Konate, 2018: 19-23). Dahası yapılan çalışmada aylık gelir düzeyleri ile kültürel zekâ puanları arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Yine aynı şekilde aylık gelir düzeyleri ve çokkültürlü eğitim tutumları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür.

Yapılan analizler sonucunda öğretmen adaylarının annelerinin meslekleri ile kültürel zekâ ve çokkültürlü eğitim tutumları arasında herhangi bir anlamlı farklılık tespit edilmemiştir.

Çalışma sonucunda öğretmen adaylarının babalarının meslekleri ile kültürel zekâları arasında herhangi bir anlamlı farklılık bulunmamıştır. Aynı şekilde baba meslekleri ile çokkültürlü eğitim tutumları arasında da anlamlı fark gözlenmemiştir.

Çokkültürlü eğitim tutumları, kültürel zekâ alt boyutlarında biliş davranışını yordamamaktadır. Bunun yanında, motivasyon, üst biliş, ve toplam puanı yordamamaktadır. Çokkültürlü eğitim tutumu (ÇKTÖ), kültürel zekânın alt boyutlarından olan üst bilişi % 6, motivasyonu %9 etkilemektedir.

Bu çalışma sonucunda kültürel zekâ ve çokkültürlü eğitim tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır. Ancak, bu oran % 7 oranında doğrusal yönde zayıf kalmıştır. Bu açıdan hareket edildiğinde, kültürel zekânın çokkültürlü eğitim tutumu üzerinde çok fazla bir etkiye sahip olmadığını söylenebilir. Bununla birlikte, Koçak ve Özdemir'in sonuçlarına göre, çok kültürlü eğitim tutumları ve kültürel zekâ ortalamalarının nispeten yüksektir ve kültürel zekâ çok kültürlü eğitim tutumları üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Kültürel zekânın *biliş* boyutu çok kültürlü eğitime yönelik tutumun anlamlı bir yordayıcısı değildir ve kültürel zekânın üst *biliş* boyutunun çokkültürlü eğitim tutumu üzerinde %21,

motivasyon boyutu üzerinde %6 ve *davranış* boyutu üzerinde %4 etkili olduğunu belirlemişlerdir (Koçak & Özdemir, 2015: 1362).

Bu durum, Ekici'nin yaptığı çalışmada, kültürel zeka düzeyleri ile çokkültürlü eğitim tutumları arasında anlamlı bir ilişki bulmasıyla da uyumludur. Ancak kültürel zekânın biliş boyutu ile çokkültürlü eğitime yönelik tutumları arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Kısacası, Ekici'nin vardığı sonuca göre, öğretmen adaylarının üstbiliş, motivasyon, davranış ve genel kültürel zeka düzeyleri ve çok kültürlü eğitim tutumları arasında doğru orantı vardır (Ekici, 2017: 1947-1950).

Benzer bir durum Gezer'in çalışmasında da gözlenmiştir. Gezer'in yaptığı çalışmada Çokkültürlü eğitim tutumun kültürel zekanın davranış, motivasyon ve üst biliş alt boyutlarıyla pozitif ve orta düzeyde anlamlı ilişki içerisinde olduğu gözlenmiştir. Kültürel zekânın biliş alt boyutu ile çokkültürlü eğitim tutumu arasında pozitif ve düşük düzeyde ilişkili olduğu görülmüştür. Bunun yanında, üst bilişsel farkındalıkların çokkültürlü eğitime olumlu tutum geliştirmelerinde etkili olduğunu saptamıştır. Sonuç olarak öğretmen adaylarının kültürel zekâları onların çokkültürlü eğitime yönelik tutumlarını yordamaktadır (Gezer & Şahin, 2017: 184-185). Sonuç olarak öğretmen adaylarının kültürel zekâ onların çokkültürlü eğitim tutumlarını yordamaktadır.

En genel anlamıyla, kültür bir toplumun çevreye, koşullara bağlı olarak verdiği tepkinin nesillere aktarılmasıyla oluşmuştur denilebilir. Kültür geçmişi geleceğe aktarmanın yoludur. Bu aktarım hayatın tüm alanlarında mümkündür. Eğitim, ev yaşamı, sanat, görgü kuralları, yemek ve daha birçok alan kültür kavramını kapsayabilir. Kültür, insanların bulunduğu doğaya, çevreye, koşullara göre değişir. Kültür var olan durumda yarar sağlamıyorsa değişmek zorundadır.

Zeka için yapılan bir çok farklı tanımları toparlamak gerekirse, zeka bireyin çevreye, koşullara, problemlere uygun, işe yarar ve hızlı tepki verebilme becerisi olarak tanımlanabilir. Gardner'in çoklu zeka kuramının tüm dünyada benimsenmeye başlanmasıyla zeka üzerine yapılan çalışmalarda çeşitlenmiş ve farklı görüş açıları kazanılmaya başlanmıştır. Duygusal zeka, sosyal zeka kavramları da bu kuramın

arkasından gelemeye başlamıştır. Ancak yapılan çalışmalar bununla sınırlı kalmamış ve kültürel zeka kavramı da literatüre girmiştir. Kültürel zeka kavramının önemi son yıllarda küreselleşmenin artmasıyla daha da önem kazanmıştır. Dünyadan yaşanan savaşlar, artan ekonomik problemler yada yeni ortamlarda bulunma isteği sonucunda insanların farklı kültürlerle tanışma bulunma ihtimalleri de artmaktadır. Önceden genellikle farklı kültürlerle karşılaşma turizm yolu ile gerçekleşirdi. Şimdilerde ise birileri bir yere gitmese bile farklı kültürlere ait kişiler onların ortamlarında bulunuyorlar. Bu durumda birlikte aynı ortamı paylaşan bireylerin birbirlerini anlamaları için kültürel zekaya ihtiyaç vardır. Kültürel zekası yüksek olanlar bu durumların üstesinden daha kolay geleceklerdir.

Çokkültürlülük ise yaş, sosyal sınıf, etnik köken, din, dil ve kültürel özelliklerin bir arada yaşanmasıdır. Çokkültürlü yaşam sebebi ne olursa olsun insanları bir arada huzur ve güven altında tutmayı amaçlamaktadır. Tabi ki, bu süreci sağlamak kolay değildir. Gerek ayrıcalıklar tanınarak gerekse herkesi aynılaştırarak bir çatı altında toplanmaya çalışılmaktadır.

Çokkültürlülük ve kültürel zeka kavramlarından yol çıkılarak yapılan bu çalışmada, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kültürel zeka ile çokkültürlü eğitim tutumları arasındaki ilişki incelenmeye çalışılmıştır. Eğitim alanında kültürel zekâ ve çok kültürlü eğitime yönelik ilişkileri inceleyen çalışmalar olsa da Sosyal Bilgiler öğretmen adayları üzerinde yapılanlar sayıca azdır. Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının kültürel zeka düzeylerine yönelik çalışmaların daha objektif ve karşılaştırmalı sonuçlar elde etmek için artması gerekmektedir. Yine aynı şekilde, Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının çokkültürlü eğitim tutumları üzerine yeterince çalışma bulunmamaktadır. Bu sebeple, sosyal bilgiler öğretmen adaylarıyla farklı üniversitelerde de benzer çalışmalar yürütülebilir. Aynı şekilde okullarda öğretmenlerle ya da üniversiteler açısından öğretim üyeleriyle yapılacak çalışmalar da alanın zenginleşmesi sağlayacaktır. Görülüyor ki, kültürel zekâ ve çok kültürlü eğitim tutumları farklı değişkenlerden etkilenmektedir. Cinsiyet değişkeni üzerinde çalışılmış olmasına rağmen diğer değişkenler (ailenin aylık geliri, anne- baba meslek, sınıf) üzerinde çalışmalara rastlanmamıştır. Bundan sonraki çalışmalarda değişkenlerin bu yönde olması hatta sonucu etkileyebilecek diğer değişkenlerin de

dahil edilmesi (yurt dışında yaşamış olma, dil bilme, yurt dışında eğitim görmüş olma, farklı kültürlere yönelik eğitim almış olma gibi) faydalı olacaktır. Çok kültürlü eğitim tutumların yüksek olmasına rağmen farklı değişik kültürlere hakkında bilgi edinmek için isteksiz olmanın altında yatan sebepler, nitel çalışmalarla ortaya çıkarılabilir (Koçak & zdemir, 2015). Öğretmen adaylarının ve öğretmenlerin farklı kültürlere yönelik bilgi düzeylerinin düşük olduğu göz önüne alındığında, bu konuda verilebilecek seminer ve eğitimlerin faydalı olacağı düşünülmektedir.



KAYNAKÇA

- Aksoy Z (2013) Kültürel Zeka ve Çokkültürlü Ortamlardaki Rolü. İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla ilişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı.
- Ateş S (2017) Sosyal Bilgiler Öğretmenleri ve Ortaokul Öğrencilerinin Çokkültürlülük ve Çokkültürlü Eğitime Yönelik Algı ve Farkındalıkları (Kocaeli Örneği). Bolu: Abant Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Ana Bilim Dalı Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalı.
- Banks J, Mcgee C (2010) *Multicultural Education Issues and Perspectives*. USA: WILEY.
- Cırık İ (2008) Çokkültürlü Eğitim Ve Yansımaları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27-40.
- Çakar U, Arbak Y (2004) Modern Yaklaşımlar Işığında Değişen Duygu-Zeka İlişkisi ve Duugusal Zeka. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23-48.
- Çelik H (2008) Çokkültürlülük ve Türkiye'deki Görünümü. *Uludağ Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 319-332.
- Earley P C, Ang S (2003) *Cultural Intelligence (Individual Interactions Across Cultures)*. California.
- Ekici F Y (2017) Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Kültürel Zeka Düzeyleri Ve ÇokkültürlüEğitime Yönelik Tutumları. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 1941-1956.
- Ergün Ö (2012, Kasım) Türkiye'de Yabancı İşgörenlerin Kültürel Uyumlarının İş başarımına Etkileri (Turizm Sektöründe Bir Uygulama). Sakarya, Türkiye: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gardner H, Hatch T (2011) *Frames Of Mind*. New York: Basic Books.
- Gezer M, Şahin İ F (2017) Çokkültürlü Eğitime Yönelik Tutum ve Kültürel Zeka Arasındaki İlişkinin YEM ile İncelenmesi. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 173-188.

- Hanafin J (2014) Multiple Inteligences Theory, Action Research, and Teacher Professional Development: The Irish MI Project . *Australian Journal Of Teacher Education*, 126-141.
- İlhan M, Çetin B (2014) Kültürel Zeka Ölçeği'nin Türkçe Formunun Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 94-114.
- Kafesoğlu İ (1997) *Türk Milli Kültürü*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Kaya Y (2013) *Öğretmenlerin Çokkültürlülük ve Çokkültürlü Eğitim Hakkındaki Görüşlerinin Belirlenmesi*. Diyarbakır: Dicle Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kimzan İ, Arıkan A (2018) Erken Çocukluk Dönemi Öğretmen Adaylarının Çokkültürlü Eğitime Yönelik Tutumlarının incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 670-686.
- Koca S (2000) *Türk Kültürünün Temelleri II*. Ankara.
- Koçak S, Özdemir M (2015) Öğretmen Adaylarının Çokkültürlü Eğitime Yönelik Tutumlarında Kültürel Zekanın Rolü. *Elementary Education Online*, 1352-1369.
- Konate T (2018) Yabancı Öğrencilerin Kültürel Uyumunda Kültürel Zekanın Etkisi. Antalya: Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü .
- Lajunen T (2011) Çokkültürlülük. *İktisat ve Toplum Dergisi*.
- Mackintosh N (2011) *IQ and Human Intelligence*. Newyork: Oxford University Press.
- Mercan N (2016) Çokkültürlü ortamlarda Kültürel Farklılıkları Yönetme Sanatı:Kültürel Zeka. *Açıköğretim Araştırmaları ve Uygulamaları*, 32-49.
- Oatey H S (2012) What is Culture? H. S. Oatey içinde, *Global Pad Core Concepts* (s. 1-22).
- Özdemir M, Dil K (2013) Öğretmenlerin Çokkültürlü Eğitime Yönelik Tutumları: Çankırı İli Örneği. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 215-232.

- Özekeş M (2013) Peabody Resim Kelime Testi 3-01,3-12 Yaş Aralığı İzmir Standardizasyonu Çalışması. *Ege Eğitim Dergisi*, 90-107.
- Özel C (2012) *Türkiye'de Çokkültürlülük,Çoğulculuk ve Din*. İstanbul: Marmara Üniversitesi SBE Basılmamış Doktora Tezi.
- Özensel E (2012) Çokkültürlülük Uygulaması Olarak Kanada Çokkültürlülüğü. *Akademik İncelemeler Dergisi*, s. 55-69.
- Polat İ, Kılıç E (2013) Türkiye'de Çokkültürlü Eğitim ve Çokkültürlü Eğitimde Öğretmen Yeterlilikleri. *YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 352-372.
- Polat S (2009/1) Öğretmen Adaylarının Çokkültürlü Eğitime Yönelik Kişilik Özellikleri. *International Online Journal of Educational Sciences*, 154-164.
- Race R (2001). *Multiculturalism and Education*. New York: Contemporary Issues in Education Studies.
- Say Ö (2017/1) Çokkültürlülük Kavramı ve Anlamın Çokluğu. *Karabük Üniversitesi SBE Dergisi*, 29-39.
- Yazıcı S, Başol G, Toprak G (2009) Öğretmenlerin Çokkültürlü Eğitim Tutumları: Bir Güvenirlik ve Geçerlik Çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 229-242.

EKLER

KÜLTÜREL ZEKÂ ÖLÇEĞİ

LÜTFEN AŞAĞIDAKİ İFADELERDE DÜŞÜNCENİZİ EN DOĞRU YANSITAN SEÇENEĞİ İŞARETLEYİNİZ	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım		katılıyorum
1 Farklı kültürel geçmişe sahip insanlarla etkileşim kurarken kullandığım kültürel bilgilerin farkındayım					
2 Bana yabancı bir kültürden gelen insanlarla etkileşim kurarken kültürel bilgimi ayarlarım.					
3 Kültürlerarası etkileşimlerde kullandığım kültürel bilgimin farkındayım.					
4 Farklı kültürlere sahip insanlarla etkileşim halindeyken, kültürel bilgilerimin doğruluğunu kontrol ederim.					
5 Diğer kültürlerin yasal ve ekonomik sistemlerini bilirim.					
6 Diğer dillerin kurallarını (örneğin; kelime bilgisi, dil bilgisi) bilirim.					
7 Diğer kültürlerin dini inançlarını ve kültürel değerlerini bilirim.					
8 Diğer kültürlerin evlilik yapılarını bilirim.					
9 Diğer kültürlerin sanat ve zanaatlarını bilirim.					
10 Diğer kültürlerin sözel olmayan davranışları (jest ve mimik) ifade etme şekillerini bilirim.					
11 Farklı kültürden insanlarla etkileşim kurmaktan zevk alırım.					
12 Bana yabancı bir kültürün halkı ile karşılaştığımda onlarla kaynaşabilme konusunda kendime güvenirim.					
13 Yeni bir kültüre uyum sağlama sürecinde yaşayacağım stres ile başa çıkabilme konusunda kendime güvenirim.					
14 Yabancıysa olduğum bir kültürde yaşamaktan hoşlanırım.					
15 Farklı bir kültürdeki alışveriş koşullarına alışabilme					

konusunda kendime güvenirim.					
16 Konuşma davranışlarımı (örneğin; ses tonu, aksan vb.) kültürlerarası iletişimin gereklerine göre ayarlarım.					
17 Farklı kültürlerarası durumlara uyum sağlamak için duruma göre duraksar ya da sessiz kalırım.					
18 Konuşma hızımı kültürlerarası etkileşimin gereklerine göre değiştirebilirim.					
19 Sözel olmayan davranışlarımı kültürlerarası etkileşimin gereklerine göre değiştirebilirim.					
20 Yüz ifadelerimi kültürlerarası etkileşimin gereklerine göre değiştirebilirim.					

ÇOKKÜLTÜRLÜ EĞİTİM TUTUM ÖLÇEĞİ (ÇKTÖ)

LÜTFEN AŞAĞIDAKİ İFADELERDE DÜŞÜNCENİZİ EN DOĞRU YANSITAN SEÇENEĞİ İŞARETLEYİNİZ	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum
1 Kültürel olarak farklı öğrenci grubuna öğretmenlik yapmayı önemli buluyorum.				
2 Öğretim yöntemleri, kültürel olarak farklı öğrenci gruplarının ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde uyarlanmalıdır.				
3 Bazen öğretmenlerin çokkültürlülük bilinci ve eğitimi konusuna çok fazla vurgu yapıldığını düşünüyorum.				
4 Öğretmenler, öğrencilerinin kültürel geçmişlerinin farkında olma sorumluluğuna sahiptirler.				
5 Öğrencileri kültürel olarak daha iyi tanımak için aile bireyleriyle sık sık görüşürüm.				
6 Kişinin kendi kültürü içinde yapıp ettikleriyle gururlanmasını teşvik etmek öğretmenin sorumlulukları arasında değildir.				
7 Sınıf kültürel olarak farklılaştıkça öğretmenin işi daha da zorlaşır				
8 Kültürel olarak farklı geçmişe sahip öğrencilerin ihtiyaçlarına hitap etmesi için, öğretmenin rolünün yeniden tanımlanması gerektiğine inanıyorum.				
9 İki dilli (ana dili farklı olan) çocuklarla ilgilenirken, iletişim stilleri sık sık davranış problemi olarak yorumlanır.				
10 Sınıf kültürel olarak farklılaştıkça öğretmenin işi daha değerli olur.				
11 Kültürel olarak farklı geçmişe sahip öğrencilerden çok				

şey öğrenebilirim.					
12 Öğretmenlerin çokkültürlülük eğitimi almaları gerekli değildir.)					
13 Etkili bir öğretmen olmak için sınıfta var olan kültürel farklılıkların bilincinde olmak gerekir.					
14 Çokkültürlülük bilincine ilişkin eğitim kültürel açıdan farklı öğrenci topluluğu ile daha etkili çalışmama yardım edebilir					
15 Öğrenciler sadece Türkçe iletişim kurmayı öğrenmelidirler					
16 Günümüz müfredatı çokkültürcülüğe ve farklılığa aşırı önem vermektedir.					
17 Sınıftaki kültürel geçmiş farklılığının bilincindeyim					
18 Sınıfın yapısı ne olursa olsun, öğrencilerin çokkültürlü farklılığın bilincinde olmaları önemlidir.					
19 Çokkültürlülüğün bilincinde olmak öğrettiğim konularla ilgili değildir.					
20 Öğrencilere kültürel farklılığı öğretmek sadece sınıfta çatışma yaratır					

3.KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Bu ölçeklerin verileri bilimsel bir araştırma için kullanılacak olup verdiğiniz cevaplar kimseyle paylaşılmayacaktır. Katkılarınız ve katılımınız için teşekkürler.

- 1) Cinsiyetiniz : kadın () erkek()
- 2) Sınıf:
- 3) Annenizin mesleği:
- 4) Babanızın mesleği:
- 5) Ailenizin aylık ortalama geliri:
0-2000 tl() 2050-4000 tl() 4050-6000() 6050 ve üstü()



ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı-Soyadı: Yasemin ÖZER KOÇAK
Uyruğu: T.C.
Doğum Yeri ve Tarihi: Ankara 1982
Tel: 0 505 597 8230
E-posta: yaseminozerkocak@gmail.com
Yazışma Adresi: 2000 Evler Mah. 10.Yol 6/9 Nevşehir

EĞİTİM

Derece	Kurum	Mezuniyet Tarihi
Lisans	Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi, İngilizce Öğretmenliği	2005

İŞ DENEYİMLERİ

Yıl	Kurum	Görev
15	MEB	Öğretmen